

Gemeentelijk Rioleringsplan 5 2013 - 2017

Achtergronden bij het
definitieve GRP

Gemeente Uithoorn

Gemeentelijk RioleringsPlan 5 (2013-2017)

Gemeente Uithoorn

Achtergronden bij het definitieve GRP

Opdrachtgever

Gemeente Uithoorn
Postbus 8
1420 AA Uithoorn

datum vrijgave

2 mei 2013

beschrijving revisie 09

definitief

goedkeuring

B.J. Steentjes

vrijgave

J. Verkerk

Stuurgroep bestaande uit:

Ria Zijlstra
Ed Berkenbosch (voorzitter)
Peter Rip
Ronald van Buuren
Niels Schaart
Astrid van der Vorm
Sjaak Verkerk
Benno Steentjes

gemeente Uithoorn – wethouder Milieu, Jeugd en Onderwijs
gemeente Uithoorn – afdelingshoofd afdeling Leefomgeving
gemeente Uithoorn – coördinator cluster Advies en Ondersteuning
gemeente Uithoorn – projectleider; beleidsadviseur water en riolering
gemeente Amsterdam/Waternet – onderst. projectleider; beleidsadviseur riolering
gemeente Uithoorn – adviseur communicatie
Oranjewoud – contractmanager
Oranjewoud – projectleider/ adviseur

Projectgroep bestaande uit:

Ronald van Buuren
Niels Schaart
Harm Boud
Maroef Slamet
Jeffrey de Jong
Mostapha Zeghboubi
Ives van Leth
Suzan van Kruchten
Freya Newton
Sjaak Verkerk
Benno Steentjes

gemeente Uithoorn - projectleider; beleidsadviseur water en riolering
gemeente Amsterdam / Waternet - onderst. projectleider; beleidsadviseur riolering
gemeente Uithoorn - coördinator cluster Beheer Leefomgeving
gemeente Uithoorn - adviseur uitvoeringsprojecten riolering
gemeente Uithoorn - adviseur financiën
gemeente Uithoorn - ondersteunend adviseur financiën
Waternet - planadviseur water en riolering
provincie Noord-Holland - adviseur riolering en waterketen
provincie Noord-Holland - adviseur riolering en waterketen
Oranjewoud - contractmanager
Oranjewoud - projectleider/ adviseur

Vormgeving:

Oranjewoud

Datum van uitgave:

23 april 2013

Bron illustratie voorpagina:

Ijsfontein/Stichting RIONED

Inhoud

blz.

1	Inleiding	3
1.1	De methodiek.....	4
1.2	Het proces van totstandkoming	4
2	Wat moeten en willen wij? De context van rioleringszorg	5
2.1	Begrippenkader.....	6
2.2	Ontwikkelingen	10
2.3	Wet- en regelgeving	11
2.4	Het huidige beleid van de gemeente	19
2.5	Visie gemeente Uithoorn op de gemeentelijke watertaken.....	23
3	Hoe hebben we het gedaan? De evaluatie en benchmark	25
3.1	Evaluatie GRP-4 (2009-2012)	25
3.2	Benchmark rioleringszorg 2010	30
3.3	Samenwerking met derden	32
3.4	Conclusies en aanbevelingen.....	32
4	Wat vinden wij belangrijk? Ambities en (beleids)keuzes	35
4.1	Toelichting totstandkoming ambities en (beleids)keuzes	35
4.2	Zorgplicht inzameling en transport stedelijk afvalwater.....	36
4.3	Zorgplicht afvloeiend hemelwater.....	41
4.4	Zorgplicht grondwater.....	46
5	Waar staan wij? De toetsing van de huidige situatie	52
5.1	Een overzicht van het areaal	52
5.2	De toetsing van de huidige situatie	56
5.3	Zorgplicht stedelijk afvalwater	57
5.4	Zorgplicht hemelwater	64
5.5	Zorgplicht grondwater.....	70
6	Wat betekent dit? De opgave.....	73
6.1	Aanleg	73
6.2	Onderzoek.....	73
6.3	Beheer - regulier.....	74
6.4	Beheer - vervanging	74
6.5	Beheer - verbetering	75
6.6	Facilitair	76
7	Wat hebben we daarvoor nodig? Organisatie en financiën	77
7.1	Uitwerking van de personele middelen	77
7.2	Kostendekking.....	78
7.3	Ontwikkeling rioolheffing.....	79
8	Wat spreken wij af? Adviezen en besluiten.....	82
8.1	Ambtelijk advies.....	82
8.2	Reacties inspraakprocedure	82
8.3	Bestuurlijke besluiten.....	83

Bijlage 1 Evaluatie resultaten GRP-4 (2009-2012)	84
Bijlage 2: Detailoverzichten aanwezige voorzieningen	92
Bijlage 3 Activiteitenlijst	95
Bijlage 4 Calculatie personeel conform de Leidraad Riolering.....	96
Bijlage 5 Uitgangspunten kostendekkingsplan voor opstellen GRP-5	98
Bijlage 6 Kostendekkingsberekening	103

1 Inleiding

Het hoofdrapport, bedoeld voor de bestuurders en de beleidsadviseurs, bevat de belangrijkste kaders en beleidskeuzes. Dit document, bedoeld voor de vaktechnici, bevat de aanvullende detailinformatie over de achtergronden, inclusief een overzicht van gebudgetteerde projecten die voortvloeien uit de keuzes.

Dit achtergrondendocument bevat de relevante en verplichte (technische) onderbouwing die benodigd is geweest om het hoofdrapport op te kunnen stellen. De indeling van het document sluit aan bij de hoofdstukindeling van het hoofddocument en geeft achtereenvolgens inzage in:

H1: Inleiding	§1.1	- De methodiek
	§1.2	- Het proces
H2: Wat moeten en willen wij?	§2.1	- Begrippenkader
	§2.2	- Ontwikkelingen
	§2.3	- Wet- en regelgeving
	§2.4	- Het huidige beleid van de gemeente
	§2.5	- De visie op de drie zorgplichten
H3: hoe hebben we het gedaan?	§3.1	- Een evaluatie van GRP-4 (2009-2012)
	§3.2	- De benchmark Rioleringszorg 2010
	§3.3	- Samenwerking met derden
	§3.4	- Conclusies en aanbevelingen
H4: Wat vinden wij belangrijk?	§4.1	- De totstandkoming van ambities en beleidskeuzes
	§4.2	- Kwaliteitskader zorgplicht stedelijk afvalwater
	§4.3	- Kwaliteitskader zorgplicht hemelwater
	§4.4	- Kwaliteitskader zorgplicht grondwater
H5: Waar staan wij?	§5.1	- Een overzicht van het areaal
	§5.2	- De toetsing van de huidige situatie, voor de drie
	t/m	zorgplichten
	§5.5	
H6: Wat betekent dit?	§6.1	- De activiteiten bij het gewenste scenario, in aansluiting op
	t/m	de indeling naar aanleg, beheer, vervanging, verbetering en
	§6.6	facilitair
H7: wat hebben we daarvoor nodig?	§7.1	- Uitwerking van de personele middelen
	§7.2	- Uitwerking van de kostendekking
	§7.3	- De ontwikkeling van de rioolheffing
H8: wat spreken we af?	§8.1	- Ambtelijk advies
	§8.2	- Reacties derden
	§8.3	- Bestuurlijke besluiten

1.1 De methodiek

Wat is kwaliteit?

De bestuurder, de beheerder, de beleidsmedewerker en de burgers hanteren vaak verschillende begrippen als het gaat om de kwaliteit van de riolering of de leefomgeving. Vaak denkt men daarbij over hetzelfde te praten, maar in de praktijk is er verschil van mening over de betekenis van de gehanteerde begrippen. Iedereen heeft bijvoorbeeld zijn eigen beeld van wateroverlast. Wat voor de één een schadepost is, is voor de ander slechts een bron van ergernis, of valt het niet eens op.

overlast?

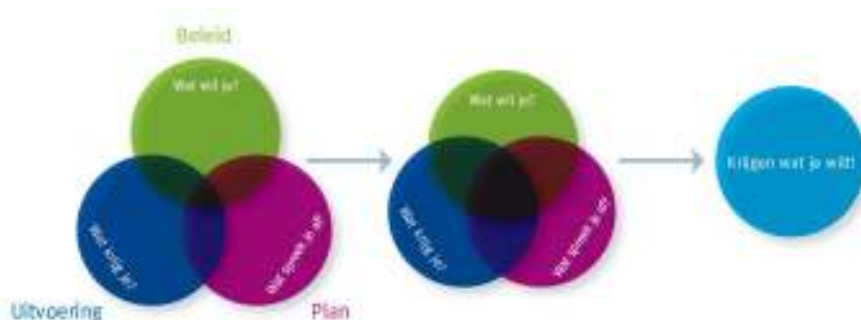

lastig?

de lusten?

Hoe wordt nu overeenstemming en duidelijkheid bereikt in de verschillen? Hoe wordt een transparante afspraak vastgelegd die leidt tot een eenduidige invulling van de watertaken? Met andere woorden: hoe krijgen we wat we willen?

De methodiek

Voor het opstellen van het GRP-5 is een methodiek gehanteerd, waarbij op basis van beelden en keuzes beleid wordt vastgesteld. Met deze methodiek is er een eenduidig inzicht in de koppeling tussen kwaliteit en kosten. In één oogopslag is met sfeerbeelden helder wat wel, en wat niet verwacht kan worden.

1.2 Het proces van totstandkoming

De ambtelijke voorbereiding en uitwerking wordt verzorgd door de projectgroep, bestaande uit medewerkers van de gemeente Uithoorn, Waternet, de provincie Noord-Holland en Oranjewoud.

Een stuurgroep vanuit de gemeente vormde de schakel tussen de bestuurlijke besluitvorming (college en raad) en de ambtelijke voorbereiding en uitwerking. In het proces werd de gemeenteraad vanaf het begin betrokken. De raad is aan de start geïnformeerd over de gemeentelijke watertaken, het belang van het GRP en het proces van totstandkoming (najaar 2011). Vervolgens werd de raad gevraagd een voorkeur uit te spreken over de ambities en mogelijke beleidskeuzes (voorjaar 2012), voor de uiteindelijke vaststelling van het GRP.

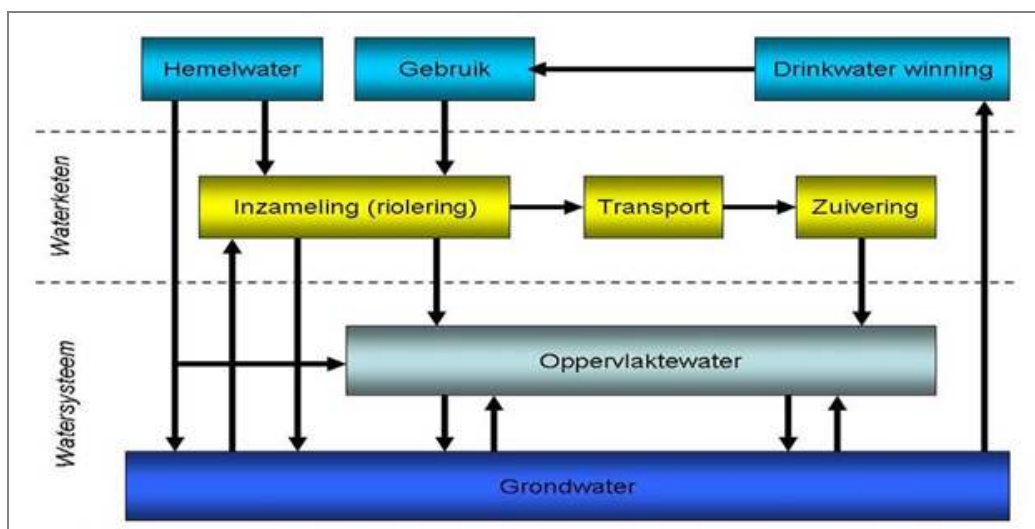
Door informatieve bijeenkomsten met raadsleden en collegeleden te organiseren, zijn de te maken bestuurlijke keuzes voorbereid. De raad is eveneens vooraf gevraagd in te stemmen met diverse financiële uitgangspunten voor de kostenberekeningen (voorjaar 2012).

2 Wat moeten en willen wij? De context van rioleringszorg

Om de inhoud van dit verbreed GRP te kunnen begrijpen is kennis nodig van de (milieu)technische, financiële, organisatorische en juridische aspecten. Dit hoofdstuk beschrijft de context van de gemeentelijke rioleringszorg en de visie die de gemeente hierbij heeft.

Riolering is het geheel aan voorzieningen voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Riolering staat daarmee niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van de waterketen (drinkwatervoorziening - riolering - afvalwaterzuivering) en het watersysteem (grondwater). Binnen de waterketen is de zorg voor de riolering neergelegd bij de gemeente. De voornaamste taak van de rioleringszorg is het afvoeren van afval- en (overtollig) regenwater.

Figuur 2-1: relatie riolering - waterketen - watersysteem

Op 1 januari 2008 is de wet 'Verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken' in werking getreden. De gemeente heeft hierdoor de zorgplicht voor:

1. de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
2. een doelmatige inzameling en verwerking van het afvloeiend hemelwater;
3. het treffen van maatregelen in het openbaar gebied teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Uitgangspunt van de wet is, dat als het gaat om de zorg voor hemel- en grondwater, de particulier ook een duidelijke eigen rol heeft. De voorkeur bestaat om hemel- en grondwater lokaal in het milieu terug te brengen. De gemeente heeft de mogelijkheid om in een hemel- en grondwaterverordening gebiedsgerichte regels te stellen voor het omgaan met hemel- en grondwater. Ook samenwerking met het waterschap is een belangrijk gegeven: waterschap en gemeente dragen zorg voor de met het oog op een doelmatig en samenhangend waterbeheer benodigde afstemming van taken en bevoegdheden waaronder het zelfstandige beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater (Waterwet artikel 3.8). Zij beheren samen de riolering en zuivering als ware het één systeem met één verantwoordelijke partij (Bestuursakkoord Waterketen 2007).

Het vakgebied kent diverse specifieke begrippen. Voor een eenduidig begrip wordt in dit hoofdstuk hier eerst bij stilgestaan. Ontwikkelingen in het vakgebied (paragraaf 2.2), vigerende wet- en regelgeving (paragraaf 2.3) en reeds bestaand beleid van de gemeente (paragraaf 2.4) vormen het uitgangspunt voor het kijken naar de toekomst. Ze hebben directe invloed op de visie van de gemeente Uithoorn (paragraaf 2.5). De begrippen, de ontwikkelingen, wet- en regelgeving, bestaand beleid en de visie hebben allen directe invloed op het gemeentelijke beleid in de rioleringszorg.

In Tabel 2-1 is aangegeven welke ontwikkelingen, plannen en wet- en regelgeving op welk(e) aspect(en) van de afvalwaterketen ingrijpen. In de bovenste helft zijn de (belangrijkste) ontwikkelingen weergegeven, in de onderste helft de (belangrijkste) wet- en regelgeving. Een aantal relaties is kort tekstueel toegelicht in de volgende paragrafen. Voor uitgebreide informatie wordt verwezen naar de betreffende (beleids-)stukken.

Tabel 2-1: Ontwikkelingen en wet- en regelgeving rioleringszorg

Omschrijving		Aandachtsgebied									
		Ontwerp riolering	Emissie oppervlaktewater	Emissie grondwater	Ruimtelijke ordening	(Huis)aansluitingen	Risico's	Monitoring	Veiligheid, volksgezondheid	Bekostiging	Proces, doelmatigheid en samenwerking
Ontwikkelingen	Volksgezondheid en water in de stad	X	X	X	X		X		X		
	Kwaliteit leefomgeving, IBOR	X			X						
	Afvalwater buitengebied		X	X		X					
	Tweesporenbeleid (basisinspanning en waterkwaliteitsspoor)		X					X			
	Diffuse lozingen		X		X		X		X		
	Klimaatverandering	X			X		X		X		
	Rijkvisie op de waterketen				X	X					
Rijksbrief omgaan met regen water en grondwater	X	X	X	X	X					X	
Wet- en regelgeving	Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)	X	X	X		X				X	
	Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater		X		X				X	X	X
	Bestuursakkoord Water (2011)		X	X	X				X	X	X
	Nationaal Waterplan	X	X	X	X						X
	Wet Milieubeheer (Wm)	X	X	X				X		X	X
	Waterwet				X				X	X	X
	Woningwet, Bouwbesluit en Bouwverordening	X				X			X		
	Nationaal Milieubeleidsplan		X	X					X		
	R.O. (Vijfde Nota, structuurvisies, bestemmingsplannen)				X						
	Wet 'Verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken'					X		X	X	X	
Bestuursakkoord Waterketen 2007										X	
Waterbeheerplan AGV (2010 t/m 2015)		X					X	X		X	
Stedelijk Waterplan Uithoorn (2007 t/m 2014)		X	X		X		X	X	X	X	

2.1 Begrippenkader

Het vakgebied van de gemeentelijke watertaken kent een eigen begrippenkader. De belangrijkste begrippen worden in deze paragraaf toegelicht.

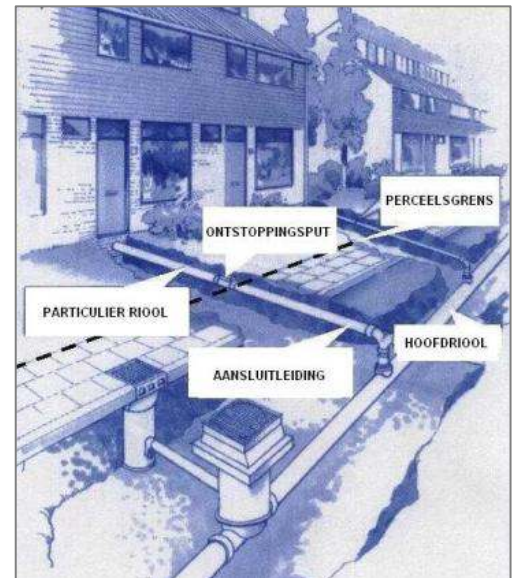
Verschillende soorten afvalwater

Met de wetwijziging door de Wet gemeentelijke watertaken is het onderscheid in verschillende soorten afvalwater per 1 januari 2008 als volgt:

- **Huishoudelijk afvalwater:** afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden;
- **Bedrijfsafvalwater:** afvalwater dat vrijkomt bij door bedrijfsmatige processen en dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is;
- **Stedelijk afvalwater:** huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, hemelwater, grondwater of ander afvalwater;
- **Ander afvalwater:** datgene wat niet onder een van voorgaande begrippen is te vatten. Een voorbeeld van 'ander afvalwater' is 'zwembadwater' bij een particulier huishouden dat geloosd moet worden. Te lozen zwembadwater van een professioneel zwembad is echter bedrijfsafvalwater.

Particulier terrein

De particulier is op eigen terrein verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Hieronder valt ook het in stand houden van de diverse leidingen (binnens- en buitenshuis) die gebruikt worden voor het verzamelen en afvoeren van afvalwater. Op de erfgrans gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente. Op de erfgrans is veelal een zogenaamd ontstoppingsstuk aangebracht. Via dat ontstoppingsstuk wordt in geval van een verstopping nagegaan in welk deel van de riolering de verstopping aanwezig is (particulier of gemeente). In geval van een verstopping zoekt de particulier het ontstoppingsstuk op. Is de verstopping in het gemeentelijk deel van de riolering aanwezig dan lost de gemeente deze op. Bij een verstopping in het deel van de particulier is de particulier zelf verantwoordelijk voor het oplossen.

Gemengd rioolstelsel

Er bestaan verschillende typen rioolstelsels. In de gemeente Uithoorn bestaat een deel van de vrijerval riolering uit gemengde rioolstelsels. Bij een gemengd rioolstelsel wordt stedelijk afvalwater via één buis ingezameld. Dit betekent dat bij een gemengd stelsel huishoudelijk en bedrijfsafvalwater samen met het afvloeiend hemelwater naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) wordt getransporteerd. Het gemengde stelsel moet dus geschikt zijn om bij zware regenval aanzienlijke hoeveelheden stedelijk afvalwater te bergen en af te voeren. Als bij regenval de capaciteit van het stelsel te kort schiet kan het water via de overstorten uitstromen naar het oppervlaktewater.

Gescheiden en verbeterd gescheiden rioolstelsels

Het gescheiden rioolstelsel bestaat uit een apart riool voor het stedelijk afvalwater en een apart hemelwaterriool. Bij volledig gescheiden stelsels kan vuil meespoelen van bijvoorbeeld wegen (de first flush); dit komt dan via het hemelwaterriool rechtstreeks in het oppervlaktewater terecht. In dergelijke gevallen kunnen de gescheiden stelsels worden verbeterd door bijvoorbeeld zuiverende voorzieningen aan te brengen bij het hemelwaterstelsel (bodempassage, lamellenfilters e.d.).

Ook kan een koppeling met het vuilwaterriool worden gemaakt waarmee de first flush van het hemelwater wel naar de RWZI wordt getransporteerd. De koppeling is zo gemaakt dat alleen water van het hemelwaterstelsel naar het afvalwaterstelsel kan stromen en niet andersom. Nadeel van verbeterd gescheiden stelsels is dat (op jaarbasis) een groot deel van het hemelwater naar de RWZI wordt getransporteerd (tot 75% op jaarbasis). Om dit nadeel te voorkomen zijn er de laatste jaren verbeteringen ontwikkeld die de afvoer van hemelwater naar de RWZI beperken (o.a. draaitijdbepanking op de gemalen).

Afkoppelen

Een meer duurzame methode om riooloverstortingen te verminderen is te voorkomen dat (te veel) schoon hemelwater in het gemengde rioolstelsel terecht komt. Dit kan door hemelwateraansluitingen van het gemengde rioolstelsel 'af te koppelen' en af te voeren via een aparte leiding. Bijkomend voordeel van afkoppelen is dat het rendement van de rioolwaterzuiveringsinstallatie toeneemt. Het hemelwater kan in de bodem worden geïnfiltreerd of direct worden afgevoerd naar oppervlaktewater. De afkoppelmogelijkheden zijn afhankelijk van de plaatselijke bodemopbouw, de grondwaterstand en de aanwezigheid van oppervlaktewater. Een gemengd stelsel wordt hierdoor omgebouwd naar een gescheiden systeem.

Rioolgemaal

Om de stroomsnelheid te bewaren, lopen riolen schuin omlaag. Wanneer de riolen te diep onder de grond komen te liggen wordt een pomp (rioolgemaal) geplaatst dat het water omhoog pompt in een hoger gelegen deel van het rioolstelsel of over langere afstand transporteert. Dit is veelal goedkoper dan het riool over grote afstand steeds dieper leggen.

Rioolwaterwaterzuiveringsinstallatie (RWZI)

Het ingezamelde stedelijk afvalwater wordt via rioolgemalen en persleidingen afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) waar het wordt gezuiverd. Het waterschap heeft de zorg voor de zuivering van stedelijk afvalwater. Deze zorgplicht sluit direct aan op de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater.

Overnamepunten

In de rioleringszorg is sprake van een tweetal zogenaamde overnamepunten. Allereerst het punt waar de gemeente het stedelijk afvalwater en het hemelwater van de particulieren (woningen en bedrijven) overneemt. Het tweede punt betreft het punt waar de waterschappen het stedelijk afvalwater overnemen van de gemeente (aansluitpunt).

Riooloverstort

Het is niet doelmatig om het gemengde rioolstelsel zo groot te maken dat bij hevige regenval al het met hemelwater verdunde stedelijk afvalwater kan worden afgevoerd naar de RWZI. In het gemengde rioolstelsel zijn daarom op verschillende plaatsen riooloverstorten aanwezig. Via een overstort wordt het stedelijk afvalwater dat niet door de riolering kan worden verwerkt, afgevoerd naar oppervlaktewater. Het oppervlaktewater raakt hierdoor mogelijk vervuild waardoor mogelijk negatieve gevolgen voor de volksgezondheid en aantasting van natuurwaarden kunnen optreden.

Randvoorziening

Om de gevolgen van riooloverstortingen te verminderen zijn in Uithoorn diverse randvoorzieningen aangelegd bij de riooloverstorten. De randvoorzieningen in Uithoorn zijn uitgevoerd als bergbezinkbassin of bergbezinkleiding. Dit is een grote betonnen bak of leiding waarin stedelijk afvalwater tijdelijk wordt geborgen. Als de bui is overgetrokken en het riool niet meer vol is, stroomt dit water en het vervuilde slib terug het rioolstelsel in naar de zuivering. Door deze extra inhoud aan het rioolstelsel toe te voegen, daalt het aantal riooloverstortingen.

Daarnaast is de voorziening zo ontworpen dat het verontreinigde slib zo veel mogelijk bezinkt. Het water dat alsnog overstort vanuit de randvoorziening op oppervlaktewater is ten opzicht van het stedelijk afvalwater relatief schoon.

Mechanische riolering

Is een rioolsysteem met natuurlijk verval onpraktisch of ondoelmatig, dan wordt mechanische riolering toegepast. Mechanische riolering wordt vaak in het buitengebied toegepast om het afvalwater van verspreid liggende boerderijen, woonboten en andere percelen naar een groter rioolstelsel te vervoeren. Met mechanische riolering wordt uitsluitend stedelijk afvalwater getransporteerd in verband met de

beschikbare capaciteit. Hemelwater wordt lokaal afgevoerd naar open water of een infiltratiesysteem. Bij het meest gebruikte type, drukriolering, ledigt een afvalwaterpomp een of enkele malen per etmaal het systeem en duwt het verzamelde afvalwater in de leiding, in de richting van het ontvangende rioolstelsel.

Individuele behandeling van afvalwater (IBA)

Een IBA is een klein afvalwaterzuiveringssysteem dat afvalwater van één of meerdere huishoudens verzamelt en zuivert. Een veelvoorkomende type IBA bestaat uit een tank met meerdere compartimenten, zoals bijvoorbeeld een septictank. In het eerste compartiment treedt bezinking op van zand, vast organische materialen en andere zwevende materialen. In een tweede compartiment voorziet men beluchting om zuurstof in het water te brengen. Een IBA is ontworpen om zoveel mogelijk organisch materiaal uit het afvalwater te halen dat anders bij afbraak opgeloste zuurstof uit het oppervlaktewater zou onttrekken. In de gemeente Uithoorn komt deze kleinschalige manier van afvalwaterzuivering niet voor. De gemeente heeft dergelijke voorzieningen niet in eigendom of beheer.

Hemelwateroverlast

Door de klimaatverandering zullen naar verwachting zeer zware regenbuien vaker en heftiger optreden. In alle KNMI-scenario's nemen de buien toe, in frequentie en omvang. Het traditionele rioolstelsel kan deze grote hoeveelheden neerslag niet meteen op alle plaatsen verwerken. Daarvoor is het niet ontworpen. De riolering is bedoeld om bij normale regenbuien het water van wegen en daken af te voeren (ca. 20 mm in één uur). Om bij grote hoosbuien schade te voorkomen, zijn aanvullende maatregelen nodig. Door bijvoorbeeld infiltratie in de bodem, afvoer naar open water en kortdurende berging op straat of in de openbare ruimte. Maar ook kan de particulier gestimuleerd/gedwongen worden het water op eigen terrein te verwerken. Wel moeten we leren accepteren dat door toename van hevige buien vaker water op straat zal staan. Wat wel en niet acceptabel is en hoeveel geld aan maatregelen wordt uitgegeven, zijn lokale keuzes die in het GRP gemaakt zullen worden.

Grondwaterproblematiek

Hemelwater zakt de bodem in tot het niet verder kan. Dan stuit het op een laag grond die geen water doorlaat. Boven deze laag raakt de grond 'verzadigd'. Dit houdt in dat de grond geen water meer kan opnemen. De hoogte waar deze verzadiging optreedt, is de grondwaterstand (of het grondwaterpeil). Het water eronder noemen we grondwater.

Als de grondwaterstand in bebouwd gebied langere tijd te hoog of te laag is, kan dit problemen geven. Te diepe grondwaterstanden kunnen leiden tot zettingsproblemen (scheuren in woningen en riolering), droogval en aantasting van houten paalfunderingen en droogteschade aan planten en bomen. Te hoge grondwaterstanden kunnen leiden tot grondwater en vocht in de kruipruimten met optrekkend vocht in de woningen als gevolg, waardoor gezondheidsproblemen kunnen ontstaan. Als gevolg van de klimaatveranderingen kunnen deze problemen verergeren of kunnen zelfs nieuwe problemen ontstaan.

Grondwaterpeil te hoog: vocht in huis

Grondwaterpeil te laag: paalrot

Bij slecht doorlatende bodems (zoals klei of leem) kan door het traag weg trekken van water hemelwater (tijdelijk) stagneren en kan een schijngrondwaterstand ontstaan. Dit 'schijngrondwater' ontstaat vooral in het winterhalfjaar (dan is de verdamping laag).

2.2 Ontwikkelingen

2.2.1 Volksgezondheid en Water in de stad

Riolering is belangrijk voor de volksgezondheid. Het zorgt ervoor dat vuil water en overtollig water uit de stedelijke leefomgeving wordt afgevoerd, waardoor de kans op ziekten wordt verminderd. De hoeveelheid en plaats van overstorten is daarbij belangrijk. Door nieuwe technieken en milieumaatregelen verandert de omgang met water in de stad. Hierbij moet rekening worden gehouden met volksgezondheidsaspecten.

Zo moet bij afkoppelen goed worden gekeken welke oppervlakken kunnen worden afgekoppeld en of die al dan niet verontreinigd zijn. Bij afkoppelen verdwijnt het water veelal uiteindelijk 'uit het zicht' in de bodem of het verdwijnt zichtbaar in het oppervlaktewater. Dit kan invloed hebben op de volksgezondheid.

2.2.2 Kwaliteit leefomgeving

Kwaliteit van de leefomgeving en integraal beheer van de openbare ruimte hebben een sterke relatie. Ook in de openbare ruimte staat riolering niet op zichzelf. Maatregelen aan de riolering moeten worden afgestemd op andere maatregelen aan de openbare ruimte om overlast voor burgers en bedrijven te minimaliseren en een efficiënte besteding van middelen te garanderen. Ook het voorkomen van wateroverlast en het zorgen voor schoon oppervlaktewater verhogen de kwaliteit van de leefomgeving. Bij het verwerken en afvoeren van de heviger wordende neerslag, gaat de openbare ruimte een eigen rol spelen. Niet alles kan meer ondergronds worden afgevoerd. Kortom, de riolering raakt steeds meer verweven met het onderwerp leefomgeving.

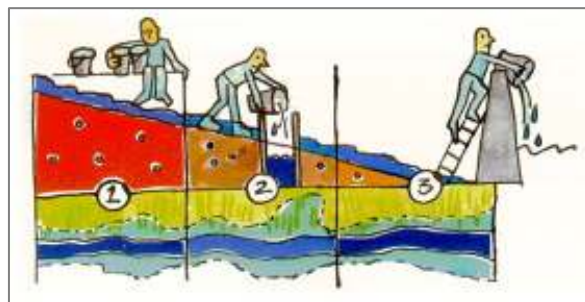
2.2.3 Rijkvisie op de waterketen en de omgang met regenwater en grondwater

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat het waterbeleid de nodige aandacht vraagt. Riolering speelt in het waterbeleid, zeker op lokaal niveau, een belangrijke rol. De aandacht voor hoe met de regenwatercomponent moet worden omgegaan zal de komende jaren de nodige inspanning vergen. Afkoppelen van schone oppervlakken zodat relatief schoon regenwater niet meer naar de rioolwaterzuiveringsinrichting wordt getransporteerd is een aanpak die past in deze ontwikkelingen. Het ministerie van VROM heeft in 2004 een beleidsbrief regenwater en riolering uitgebracht die aangeeft hoe de regenwaterproblematiek bij gemeenten het best kan worden aangepakt. Er worden vier pijlers van het regenwaterbeleid benoemd:

1. aanpak bij de bron: het voorkomen van verontreiniging van regenwater;
2. regenwater vasthouden en bergen;
3. regenwater gescheiden van afvalwater afvoeren;
4. integrale afweging op lokaal niveau.

De gemeente is de regisseur om dit regenwaterbeleid op lokaal niveau vorm te geven. De trits *vasthouden-bergen-afvoeren* is daarbij leidraad (zie Figuur 2-2). Maatwerk is onontbeerlijk.

De *watertoets* is een belangrijk instrument om bij ruimtelijke plannen vroegtijdig samen te werken met de waterbeheerder die nieuwbouwplannen hierop beoordeeld.

Figuur 2-2: vasthouden - bergen - afvoeren

2.3 Wet- en regelgeving

2.3.1 Europese Kaderrichtlijn Water (wet)

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is erop gericht de kwaliteit van watersystemen te verbeteren. Verder is het de bedoeling het duurzaam gebruik van water te bevorderen en de verontreiniging van grondwater aanzienlijk te verminderen.

De KRW stelt voor alle wateren een hoge ecologische en kwaliteitsdoelstelling. Vooral voor wateren met verhoogde natuurdoelstellingen zijn grote inspanningen nodig.

Om de samenwerking tussen gemeenten onderling en gemeenten met andere overheden op het gebied van water binnen het beheergebied van Waternet te versterken, wordt een gemeenteambassadeur Water in het leven geroepen. De rol van de ambassadeur bestaat uit:

- het versterken van de samenwerking door deze te faciliteren;
- het opkomen voor de belangen van de gemeenten in de waterwereld;
- het versterken van aandacht voor water (en leefomgeving) bij de gemeenten, onder andere door agendering ervan.

De samenwerking richt zich op een goede en spoedige uitvoering van het bestaande beleid (KRW, WB21 en watertoets) en het geven van een samenhangend antwoord op nieuwe vragen vanuit klimaatontwikkeling en het Deltaprogramma.

2.3.2 Waterwet

Acht bestaande wetten (o.a. Wet op de Waterhuishouding, Wet verontreiniging oppervlakte-wateren en de Grondwaterwet) voor het waterbeheer in Nederland zijn eind 2009 vervangen door één Waterwet. De Waterwet regelt het watersysteembeheer (oppervlaktewater en grondwater in stroomgebieden). De wet regelt verantwoordelijkheden en taken tussen de verschillende betrokken overheden. Gemeente en waterschap moeten afspraken maken over taken en bevoegdheden met betrekking tot de afvalwaterketen. Door de Waterwet zijn waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. In de Waterwet zijn voor de gemeente twee zorgplichten opgenomen: een hemelwaterzorgplicht en een grondwaterzorgplicht.

Een belangrijk uitgangspunt van de Waterwet is dat zoveel mogelijk activiteiten onder algemene regels vallen. Een van de uitvoeringsbesluiten die mede zal worden gebaseerd op de Waterwet, is het Besluit lozen buiten inrichtingen. In dit besluit zijn lozingen vanuit de openbare ruimte opgenomen.

Na de inwerkingtreding van dit besluit (per 1 juli 2011) is het vergunninginstrument voor overstorten veranderd. Het Besluit lozen buiten inrichtingen voorziet in algemene regels. Een van de voorwaarden in het Besluit lozen buiten inrichtingen is dat de riooloverstorten als voorziening moeten zijn opgenomen in het GRP. Dit is gedaan door te refereren aan het Basisrioleringsplan 2007 met bijbehorende tekeningen. De verstrekte Wvo-vergunning blijft van kracht als Watervergunning, totdat Waternet heeft ingestemd met dit GRP-5.

2.3.3 Wet milieubeheer

De gemeente heeft de zorgplicht voor stedelijk afvalwater op basis van de Wet milieubeheer. Lozingen op de riolering worden ook op basis van de Wet milieubeheer geregeld. De gemeente is bevoegd gezag voor de lozingen op de riolering. Lozingen op de riolering zijn alleen toegestaan als daarmee de doelmatige werking van de riolering en de zuiveringstechnische werken niet nadelig wordt beïnvloed en de lozing geen nadelige gevolgen heeft voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Bij Wet milieubeheer-controles bij bedrijven moet ook de rioleringscomponent worden meegenomen. Een aantal relevante artikelen uit de Wet milieubeheer is hieronder weergegeven.

Artikel 4.22

De gemeente is wettelijk verplicht een GRP op te stellen (Wet milieubeheer art. 4.22). In dit artikel is aangegeven dat de gemeenteraad telkens voor een nader vast te stellen periode, een GRP vaststelt.

Artikel 4.22 Wet milieubeheer

1. De gemeenteraad stelt telkens voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast.
2. Het plan bevat ten minste:
 - a. een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor het transport van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 10.33, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater als bedoeld in artikel 9a van de Wet op de waterhuishouding, en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, als bedoeld in artikel 9b van laatstgenoemde wet, en een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
 - b. een overzicht van de in de door het plan bestreken periode aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a;
 - c. een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen, bedoeld onder a en b, worden of zullen worden beheerd;
 - d. de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
 - e. een overzicht van de financiële gevolgen van de in het plan aangekondigde activiteiten.
3. Indien in de gemeente een gemeentelijk milieubeleidsplan geldt, houdt de gemeenteraad met dat plan rekening bij de vaststelling van een gemeentelijk rioleringsplan.

Artikel 4.23

Dit artikel geeft aan wie de gemeente bij de voorbereiding van het plan moet betrekken.

Artikel 4.23 Wet milieubeheer

1. Het gemeentelijk rioleringsplan wordt voorbereid door burgemeester en wethouders. Zij betrekken bij de voorbereiding van het plan in elk geval:
 - a. gedeputeerde staten;
 - b. de beheerders van de zuiveringstechnische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd;
 - c. de beheerders van het oppervlaktewater waarop het ingezamelde water wordt geloosd.
2. Zodra het plan is vastgesteld, doen burgemeester en wethouders hiervan mededeling door toezending aan de in het eerste lid, onder a tot en met c genoemde organen, en Onze Minister.
3. Burgemeester en wethouders maken de vaststelling bekend in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden verkregen van de inhoud van het plan.

NB: Artikel 4.24

Op grond van de Wet revitalisering generiek toezicht is artikel 4.24 van de Wet milieubeheer per 1 oktober 2012 komen te vervallen. Dit artikel regelde dat de provincie een aanwijzingsbevoegdheid had omtrent de inhoud van het gemeentelijke rioleringsplan. De provincie heeft met de genoemde wet haar rol als toezichthouder op de gemeentelijke financiën behouden.

2.3.4 Besluit lozingen afvalwater huishoudens, Activiteitenbesluit en Besluit lozingen buiten inrichting

Met het opgaan van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren in de Waterwet, is de Wvo-vergunning komen te vervallen. Hiervoor in de plaats zijn algemene regels opgesteld met betrekking tot lozingen. Deze regels zijn opgenomen in AMvB's, de lozingenbesluiten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen lozingen vanuit huishoudens, vanuit bedrijven en lozingen buiten inrichtingen, zoals gedefinieerd in de Wet milieubeheer. In speciale gevallen kunnen maatwerkvoorschriften worden opgelegd.

Met het Activiteitenbesluit zijn zowel de lozingen vanuit milieuvergunningplichtige bedrijven onder algemene regels gebracht, als een groot aantal Wvo-vergunningplichtige lozingen vervangen door algemene regels, waarin regels staan voor de lozingen vanuit bedrijven.

In het Besluit lozingen buiten inrichtingen komen algemene regels te staan voor het lozen via bijvoorbeeld overstorten. Dit besluit is 1 juli 2011 in werking getreden.

In de gemeente zijn inrichtingen aanwezig waarop toezicht moet worden uitgeoefend in het kader van de Wet milieubeheer. Met het van kracht worden van de Waterwet vervalt de Wvo. De Wvo-vergunning voor het overstorten op oppervlaktewater vanuit het gemengd stelsel en het lozen van hemelwater via uitlaten, is door de inwerkingtreding van de Waterwet automatisch overgegaan in de watervergunning. Vanaf dat moment zijn ook de indirecte lozingen, waarvoor Waternet bevoegd gezag was, onder het Wm-bevoegd gezag komen te vallen. Voor de gemeente Uithoorn betekent dit dat er een aantal bedrijven is overgedragen en onder het bevoegd gezag van de gemeente vallen.

2.3.5 Nationaal Waterplan 'Ik leef met water' (richtlijn)

Het Nationaal Waterplan (NWP) is het rijksplan voor het waterbeleid, vastgesteld in december 2009. Het NWP beschrijft de maatregelen die in de periode 2010 t/m 2015 genomen moeten worden om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt, te benutten. Het NWP is de opvolger van de Vierde Nota Waterhuishouding uit 1998 en vervangt alle voorgaande nota's waterhuishouding. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening heeft het NWP voor de ruimtelijke aspecten de status van structuurvisie. Naast veiligheid is ook de samenwerking tussen de waterpartijen een belangrijk aandachtspunt. Solidariteit, flexibiliteit en duurzaamheid zijn hierbij leidende basiswaarden. Een gebiedsgerichte aanpak wordt de standaard voor het uitwerken van maatregelen. Dit betekent niet alleen vanuit het watersysteem bepalen wat nodig is, maar vooral met alle betrokken partijen een ontwikkelingsgerichte aanpak hanteren en kansen benutten.

2.3.6 Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken (2008)

Op 1 januari 2008 is de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken in werking getreden. Op grond hiervan moet de gemeente in het GRP expliciet aandacht besteden aan de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Deze wet is in 2009 opgegaan in de nieuwe Waterwet.

Zorgplicht stedelijk afvalwater

De gemeente draagt zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen. De gemeente kan zelf kiezen hoe ze haar zorgplicht invult, zowel voor de bebouwde kom als voor het buitengebied. In plaats van een openbaar vuilwaterriool zijn andere systemen toegestaan, mits een zelfde graad van milieubescherming wordt bereikt.

Zorgplicht hemelwater

De hemelwaterzorgplicht omvat het door de gemeente aanbieden van een voorziening waarin het hemelwater geloosd kan worden. Welke voorziening dit is, maakt voor de zorgplicht niet uit, hoewel er beleidsmatig een voorkeur bestaat voor gescheiden rioleren.

Het is wenselijk het hemel- en grondwater zo weinig mogelijk te vermengen met afvalwater. In de wet wordt dit aangeduid met de term *ontvlechting*. De gemeente moet in het verbreed GRP aangeven in hoeverre zij een ontvlechting van stedelijk afvalwater en hemelwater nastreeft en welke rol zij hierbij de particulier geeft. Op particulier terrein is primair de eigenaar verantwoordelijk voor de afvoer en verwerking van hemelwater, bij voorkeur naar oppervlaktewater of in de bodem. Wanneer de particulier redelijkerwijs hiervoor niet kan zorg dragen, is de gemeente verplicht een voorziening aan te bieden voor de afvoer van hemelwater van particuliere percelen. De gemeente heeft beleidsvrijheid in de keuze van de aard en omvang van de voorziening.

Zorgplicht grondwater

Gemeenten hebben een zorgplicht voor het in het openbaar gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover gemeentelijke maatregelen doelmatig zijn en het niet de verantwoordelijkheid van het hoogheemraadschap of de provincie is om maatregelen te nemen.

De gemeente moet de begrippen 'structureel', 'nadelige gevolgen' en 'doelmatig' nader in gemeentelijk beleid (GRP) uitwerken. De zorgplicht heeft het karakter van een inspanningsplicht; de gemeente is niet verantwoordelijk voor handhaving van het grondwaterpeil in bebouwd gebied. Bij grondwateroverlast is de gemeente het eerste aanspreekpunt voor de burger. De gemeente richt daarvoor een loket in en beoordeelt vervolgens of andere partijen (hoogheemraadschap, provincie) moeten worden ingeschakeld. De gemeente behandelt eventuele klachten en zorgt voor een doelmatige aanpak van grondwaterproblemen.

Belangrijk uitgangspunt is de verantwoordelijkheid die de perceeleigenaar op eigen terrein heeft voor maatregelen tegen grondwaterproblemen. Deze verantwoordelijkheid geldt ook voor de gemeente als eigenaar van de openbare ruimte. De perceeleigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel en is ook zelf verantwoordelijk voor het op eigen perceel treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast, voor zover deze problemen niet aantoonbaar worden veroorzaakt door onrechtmatig handelen of nalaten van derden. De verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar voor de staat van zijn eigen woning en perceel komt neer op het voldoen aan de bouwregelgeving uit de Woningwet en de daarop gebaseerde regelgeving. De particulier moet er zelf voor zorgen dat zijn gebouw voldoet aan de wensen die hij daar bovenop zelf heeft ten aanzien van het object. De particulier lost in eerste instantie zijn probleem zelf op. Pas als van hem in redelijkheid niet kan worden verlangd dat zelf te doen, komt de gemeente in beeld. Er is dus sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid.

Verordening grond- en hemelwater

Uitgangspunt in de nieuwe wetgeving is dat afstromend hemelwater schoon genoeg is om zonder zuivering in het milieu te worden teruggebracht. In sommige situaties is toch extra beleid nodig. De gemeente krijgt vanuit de regelgeving nieuwe bevoegdheden om eventueel aanvullende eisen te stellen: via een maatwerkvoorschrift en via een gebiedsgerichte verordening. Via een verordening kan de gemeente ook regels stellen aan de aanbidding van overtollig grondwater.

De gemeente mag regels stellen aan de aanbidding van hemelwater, wanneer dat voor de bescherming van het milieu of de doelmatige werking van het gemeentelijk stelsel nodig is. De voorschriften moeten gericht zijn op het voorkomen van bovenmatige verontreiniging van het hemelwater. Concreet mag de gemeente maatregelen voorschrijven, die de perceeleigenaar moet nemen vóór het lozen van hemelwater. De gemeente mag ook een termijn stellen waarbinnen perceeleigenaren lozing van hemelwater op een gemeentelijk systeem moeten beëindigen.

Bekostiging

Vanaf 1 januari 2008 heeft de gemeente de mogelijkheid om de kosten voor de uitvoering van de zorgplichten te verhalen via een nieuwe rioolheffing. De wet regelt de verbreding van het gemeentelijke rioolrecht tot een bestemmingsheffing. Hiermee kunnen gemeenten ook voorzieningen bekostigen voor hemelwaterinzameling én aanpak van grondwaterproblemen. Sinds 2010 zijn alle gemeenten overgeschakeld op de nieuwe heffing en kunnen alleen op basis van de nieuwe heffing de kosten worden verhaald. Gemeenten kunnen de kosten voor inzameling van huishoudelijk afvalwater apart bij de burger in rekening brengen. Dat wil zeggen apart van de kosten voor inzameling van overtollig hemelwater en grondwater, maar dit is niet verplicht. Met de wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken is deze toegevoegd aan de Gemeentewet, via toevoeging van artikel 228a.

2.3.7 Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION)

De WION (ook wel bekend als Grondroerdersregeling) is 1 juli 2008 in werking getreden. De gemeente is als eigenaar van leidingen verplicht tot digitale toegankelijkheid van de leidinggegevens van hun

netwerken en aanlevering hiervan bij het Kadaster. De verplichte aanlevering van informatie betekent voor gemeenten dat zij alle gegevens over leidingen in hun beheer digitaal beschikbaar moeten hebben.

2.3.8 Bestuursakkoord Waterketen 2007 (afpraak)

Op 5 juli 2007 heeft de VNG samen met andere betrokken partijen een bestuursakkoord waterketen afgesloten. Dit akkoord bevat afspraken die leiden tot versterking en verdere stimulering van het samenwerkingsproces tussen gemeenten, waterschappen en waar zinvol drinkwaterbedrijven. Aandachtspunten voor de gemeenten uit het bestuursakkoord waterketen zijn met name Benchmarking rioleringszorg, intergemeentelijke samenwerking en permanente samenwerking met het waterschap. Het Rijk monitort de ontwikkeling van de doelmatigheid en transparantie ten opzichte van het referentiejaar 1998. In 2007 is de eerste monitor uitgevoerd. In 2009 en 2011 zijn de tweede en de derde, de laatste, monitor uitgevoerd.

2.3.9 Bestuursakkoord water (afpraak)

In mei 2011 is het Bestuursakkoord Water gesloten. Dit bestuursakkoord vervangt de voorgaande afspraken op het gebied van water. Kern van dit bestuursakkoord is dat door regionale samenwerking op het gebied van watertechnologie en innovatie, kwaliteits- en efficiëntieverbeteringen kunnen worden gerealiseerd, en de stijging van de lasten voor de burgers te beperken. Bij waterschappen en gemeenten kan in de waterketen 380 miljoen euro aan doelmatigheidswinst worden behaald. Een doelmatig beheer van de waterketen zorgt er niet alleen voor dat de taken worden uitgevoerd tegen de laagst maatschappelijke kosten, maar draagt ook bij aan het verbeteren van de kwaliteit van oppervlaktewater, vooral in de stedelijke gebieden.

Gezamenlijke doelgerichte aanpak afvalwaterketen (UvW en VNG)

De verantwoordelijkheden rond het (afval)waterbeheer zijn in de afgelopen jaren herverdeeld en verankerd in de Wet milieubeheer (2008), de Waterwet (2009) en verschillende uitvoeringsbesluiten (AMvB's). Daarbij is samenwerking het uitgangspunt.

De komende jaren moet de overheid veel bezuinigen; ook gemeenten en waterschappen. Bij een ongewijzigde aanpak zullen de beheerkosten van de afvalwaterketen (riolering en afvalwaterzuivering) de komende jaren stijgen. Als gemeenten en waterschappen op beleids- en operationeel niveau intensief gaan samenwerken, is een flinke kostenbesparing te realiseren. Mede daarom hebben de VNG en UvW besloten de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen nog verder te intensiveren en minder vrijblijvend te maken. Hiervoor hebben zij een gezamenlijke aanpak voor de afvalwaterketen uitgewerkt. Naast kostenbesparing beoogt deze aanpak de uitvoering van de beheerstaken in de afvalwaterketen minder kwetsbaar te maken voor lage personeelsbezetting en de kwaliteit te verbeteren.

De essentie is nu samenwerken op basis van afspraken. Per zuiveringskring hebben de deelnemende gemeenten en Waternet een duo van bestuurlijke of ambtelijke trekkers benoemd om het regionale uitwerkingsproces te starten en te leiden.

Het platform Isariz (Intergemeentelijke samenwerking rioleringszorg, ambtelijk) bestaat al enkele jaren, en was in eerste instantie gericht op kennisuitwisseling tussen gemeenten binnen het werkgebied van waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV-gebied). Met het bestuursakkoord Water is daar het BOWA (Bestuurlijk Overleg Water in AGV-gebied) bij gekomen. Het doel van het BOWA is om naast kennisdeling ook te komen toe meer samenwerking. Hiervoor is eind 2011 door alle inliggende gemeenten en waterschap AGV een intentieverklaring ondertekend. De intentie bestaat uit het komen tot meer samenwerking met als doelen: vergroting van kwaliteit, kostenbesparing en verminderen kwetsbaarheid. In 2012 worden de mogelijkheden hiertoe verder verkend middels een aantal businesscases (neerslagdata, gezamenlijk calamiteitenplan, dataverzameling, en nog nader te bepalen onderwerpen) en zal eind 2012 een samenwerkingsovereenkomst worden opgesteld.

2.3.10 Waterbeheerplan Amstel, Gooi en Vecht (2010 t/m 2015)

Het beleid van het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) is vastgelegd in het Waterbeheerplan AGV 2010 t/m 2015 'Werken aan water, in en met de omgeving'. Het waterbeheerplan (WBP) gaat in op de hoofdtaken van het waterschap: veiligheid, voldoende water, schoon water. Het hoogheemraadschap heeft haar beleid voor specifieke taken of thema's vastgelegd in nota's, zoals voor het hemel- en grondwater. Met de komst van de Waterwet hebben gemeenten de

zorgplicht voor grondwater en voor hemelwater in stedelijk gebied gekregen. Waternet hecht veel waarde aan goede samenwerking met gemeenten en wil daarom haar kennis op het gebied van omgaan met hemelwater en grondwater graag delen. Om die reden heeft het hoogheemraadschap in samenwerking met gemeenten het 'Handboek hemelwater' en de 'Handreiking stedelijk grondwater' opgesteld.

Het Waterbeheerplan AGV 2010-2015 heeft als titel meegekregen: *Werken aan water, in en met de omgeving*. Het WBP gaat in op de hoofdtaken van het waterschap: veiligheid, voldoende water en schoon water. Voor elk van deze thema's is aangegeven wat het wensbeeld is op de middellange termijn, wat de doelen zijn en de aanpak is op hoofdlijnen. Hieronder is verder ingegaan op de onderwerpen 'schoon water' en 'afvalwater'.

Schoon water

De zorg voor schoon water is het derde hoofdthema in het WBP. Het kader hiervoor is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). AGV zet in op twee sporen: het bestrijden van verontreinigingsbronnen en daarnaast het veerkrachtiger maken van het watersysteem.

Speciale aandacht bij de bronaanpak krijgt de terugdringing van de fosfaat- en stikstofbelasting van de wateren. Ook de verwijdering van bagger als verontreinigingsbron krijgt prioriteit. De veerkracht van de waterecologie wordt vergroot door onder andere natuurvriendelijke inrichting en onderhoud van wateren en oevers, door het opheffen van vismigratieknelpunten en het introduceren van een meer natuurlijk peilbeheer.

Eén van de doelen voor de overige wateren is dat AGV in 2010 beleidsregels vaststelt voor het eigen gebruik van uitlopende materialen en bestrijdingsmiddelen en voor de lozing en het gebruik van waterverontreinigende stoffen door derden, voor zover deze niet al nationaal of provinciaal zijn vastgesteld.

De strategie van AGV om ecologische en chemische waterkwaliteitsdoelen te bereiken richt zich op een aantal bepalende stuurfactoren, zoals *lozingen uit vaste en diffuse bronnen*. Voor het beperken van lozing hanteert AGV het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water (BKMW) en de richtwaarden voor overige stoffen uit het Nationaal Waterplan. Hierbij geldt, naast een brongerichte aanpak, ook de aanpak volgens het waterkwaliteitsspoor, waarbij de draagkracht van het ontvangende water wordt betrokken.

Voor de lozing van regen- of grondwater en daarin voorkomende bestrijdingsmiddelen en uitlopende stoffen zet AGV het reeds ingezette emissiebeperkende beleid voort. Doel is schoon regenwater zo veel mogelijk direct naar water of bodem af te kunnen voeren en dus zo min mogelijk naar de rioolwaterzuivering te sturen. AGV adviseert gemeenten bij de uitvoering van hun diffuse-bronnenplannen.

Afvalwater

De omgang met afvalwater heeft een vaste plaats in het schoonwaterbeleid van AGV. Het hoogheemraadschap speelt hierin zelf een hoofdrol als zuiveraar van alle rioolwater in het gebied. De inspanningen om de laatste categorieën rechtstreeks lozende huishoudens, zoals woonboten en volkstuincomplexen, aangesloten te krijgen op de riolering zullen in de planperiode 2010-2015 worden voltooid.

AGV blijft de gemeenten adviseren bij hun rioleringsplannen en doet dat proactief: vanaf de start van de planvorming. Belangrijk hierbij is bevorderen van het scheiden van vuilwater van 'schone' afvalwaterstromen als regen- en grondwater, om vervolgens die laatste zoveel mogelijk nuttig te hergebruiken. Het levert tevens beter verwerkbaar afvalwater op voor de RWZI's en dringt de uitstoot terug van verontreinigende stoffen uit de riolering rechtstreeks op het stedelijk oppervlaktewater.

AGV ziet stedelijk afvalwater als grondstof. Hergebruik van regen- en grondwater is een eerste keuze. Direct laten intrekken of anderszins lokaal terugbrengen van regenwater in het milieu, al dan niet na zuivering, helpt droge perioden goed door te komen. De kwaliteit van bodem en grondwater blijft daarbij aandachtspunt. Voor reststromen vindt afvoer plaats naar de centrale RWZI.

Afvalwater wordt niet meer gezien als afvalstof die we voor de volksgezondheid zo snel mogelijk uit onze directe leefomgeving moeten verwijderen. Om nuttige toepassing van afvalwater in de toekomst mogelijk te maken, is het scheiden van afvalwaterstromen belangrijk. Voor regen- en grondwater worden (her)gebruik en retentie belangrijk; dit water vindt de weg terug in het milieu. Afhankelijk van de kwaliteit van het te lozen en ontvangende water kunnen hiervoor maatregelen in het oppervlaktewater of lokale behandeling wenselijk zijn.

Alleen als er geen alternatieve mogelijkheden zijn is afvoer samen met het stedelijk afvalwater naar de RWZI een optie. AGV hanteert het 'Handboek Hemelwater' (2008) als richtlijn. AGV stimuleert gemeenten een gescheiden rioolsysteem aan te leggen bij reconstructie van het rioolsysteem.

Voorwaarden voor het minimaliseren van rechtstreekse emissies uit de riolering naar het oppervlaktewater zijn vast onderdeel van de gemeentelijke rioleringsplannen. Daar waar risico op emissies uit de riolering aanwezig blijft, wordt het ontvangende watersysteem zo ingericht dat het deze tijdelijke belasting goed kan opvangen. Hierdoor voldoen zowel de RWZI's als de gemeentelijke rioolstelsels aan de capaciteitseisen en de waterkwaliteitsdoelstellingen.

Gemeente en AGV bewaken in goede samenwerking de balans in aanbod en afname van stedelijk afvalwater tussen rioolstelsel en RWZI. AGV maakt in samenwerking met gemeenten afspraken over de hoeveelheid stedelijk afvalwater naar de RWZI (afnameverplichting heden en 2030). Prognoses per gemeente en inzicht in ontwikkelingen binnen gemeenten vormen de basis hiervoor.

De basisinspanning, het traject om rechtstreekse emissies uit de riolering naar oppervlaktewater door overstorten en aanpak van niet-gerioleerde lozingen minimaal te halveren, is nagenoeg afgerond. Het nog lopende traject van het waterkwaliteitsspoor geeft hieraan vervolg met door AGV gesubsidieerde maatregelen die er op zijn gericht dat het ontvangende watersysteem de resterende emissies beter kan opvangen. Hierover hebben gemeenten en AGV in voorgaande jaren afspraken gemaakt.

Nieuwe wetgeving heeft de afvalwatertaken van gemeenten inmiddels verbreed tot zorgplichten voor stedelijk afval-, regen- en grondwater. Daarnaast is er een noodzaak tot een integrale benadering van stoffen en knelpunten die het bereiken van een goede zuurstofhuishouding in het ontvangende watersysteem in de weg staan. De bestaande maatregelen in het kader van het waterkwaliteitsspoor zijn veelal niet gebaseerd op een dergelijke integrale afweging. Om deze redenen gaat AGV de komende planperiode het beleid voor het waterkwaliteitsspoor heroverwegen. Gemeenten waarmee reeds afspraken zijn gemaakt zullen hier bij betrokken worden.

AGV werkt aan de sanering van huishoudens die nog rechtstreeks lozen op oppervlaktewater. Dit gebeurt door aansluiting op de riolering of door de realisatie van individuele zuiveringseenheden bij deze lozers (IBA's).

2.3.11 *Bestuursovereenkomst 'Opgave inzameling en het transport van stedelijk afvalwater in Noord-Holland'*

De provincie Noord-Holland heeft samen met de Noord-Hollandse waterschappen en de Vereniging van Noord-Hollandse Gemeenten het ontheffingenbeleid geactualiseerd voor nieuwe lozingen en lozingen waarvoor de ontheffingstermijn van tien jaar rond 2014 zal zijn verstreken. De kern van dit beleid is voortzetting van de bestuursovereenkomst die in 2003 is ondertekend door de Noord-Hollandse waterschappen, de VNHG en de provincie Noord-Holland.

In de bestuursovereenkomst 'Opgave inzameling en het transport van stedelijk afvalwater in Noord-Holland', is aangegeven dat bij nieuwe lozingen en die waarbij de ontheffingstermijn is verstreken, in plaats van het wettelijk voorgeschreven saneringsmiddel IBA klasse I, er door de gemeenten een IBA klasse II wordt aangeboden. De voorkeur gaat echter uit naar de aanleg van riolering.

De overeenkomst heeft de status van een intentieverklaring.

2.3.12 *Beleid provincie Noord-Holland*

Het beleid van de provincie is verwoord in het *Waterplan 2010-2015 van de Provincie Noord-Holland* (Beschermen, Benutten, Beleven en Beheren).

Het provinciale waterplan is in 2009 vastgesteld en geeft duidelijkheid over de strategische waterdoelen tot 2040 en de acties tot 2015. Het doel voor de lange termijn (2040) is dat alle steden

robuust en klimaatbestendig zijn ingericht, waardoor er geen structurele wateroverlast of -onderlast is in het stedelijk gebied voorkomt. De rol van de provincie hierin is:

- beschermen bovenlokaal belang bij goed stedelijk waterbeheer (afval-, hemel-, grond- en oppervlaktewater);
- stimuleren gezamenlijke aanpak van taken en verantwoordelijkheden tussen gemeente en waterschap, leidend tot bestuursakkoorden;
- bemiddelen bij afstemming tussen waterschap en gemeenten;
- bewaken samenwerking tussen gemeenten en waterschappen bij opstellen van het GRP;
- toetsen van concept-GRP aan Rijks-, provinciaal- en waterschapsbeleid. Indien geen rekening is gehouden met dit beleid of geen overleg is gevoerd, wordt de aanwijzingsbevoegdheid gebruikt;
- onderzoeken en inventariseren hoe het stedelijk water klimaatbestendiger kan worden gemaakt;
- uitvoeren acties die voortvloeien uit het Actieprogramma 'Uitwerking convenant Samenwerking waterketen Noord-Holland' en bewaken voortgang van uitvoering Actieprogramma.

Van de gemeenten wordt verwacht dat zij:

- in 2013 een verbreed GRP hebben opgesteld volgens de Leidraad Riolerings;
- kansen benut om omgevingskwaliteit in de stad te verbeteren door het inpassen van water;
- rekening houden met en anticiperen op klimaatverandering;
- bij bestemmingsplanwijzigingen vroegtijdig het waterschap betrekken en de watertoets toepassen;
- bij het opstellen van het GRP het waterschap en de provincie betrekken en rekening houden met Rijks-, provinciaal en waterschapsbeleid;
- waar mogelijk samenwerken met andere gemeenten;
- in 2012 een werkplan hebben opgesteld voor samenwerking in de waterketen;
- acties uitvoeren uit het Actieprogramma 'Uitwerking convenant Samenwerking waterketen Noord-Holland';
- in 2012 een bestuursakkoord aanleg en beheer Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA) hebben gesloten met het waterschap;
- in 2015 de optimalisatiemogelijkheden van de uitvoering van beheerstaken van het stedelijk water hebben onderzocht;
- geen ongesaneerde lozingen meer hebben;
- in 2015 een bestuursakkoord hebben met het waterschap (en waar mogelijk met gemeenten onderling) over de kwantiteit, de kwaliteit en het beheer van het stedelijk water.

2.4 Het huidige beleid van de gemeente

2.4.1 Collegeprogramma 2010-2014

“Er is werk aan de winkel. De planologische, maatschappelijke en financieel economische ontwikkelingen in de komende jaren zijn belangrijk voor de duurzame levensvatbaarheid van Uithoorn als prettige woongemeente waar het tevens goed ondernemen is”.

Het collegeprogramma wordt afgesloten met de stelling dat de komende raadsperiode belangrijke keuzes gemaakt worden. Dit is zeker ook van toepassing voor de gemeentelijke watertaken. In het collegeprogramma zijn de in dit kader relevante programmapunten genoemd. Het zijn belangrijke vertrekpunten in het opstellen en vastleggen van de ambities.

Financiële en economische context

Binnen een financiële en economische context die noodzaakt tot het stellen van prioriteiten en het durven maken van keuzes moet ruimte gecreëerd worden voor duurzame, fysieke én maatschappelijke investeringen. Het effect hiervan wordt gedeeltelijk pas op langere termijn zichtbaar. Investeringen zullen niet per definitie volledig worden terugverdiend in geld, de maatschappelijke meerwaarde is wel meetbaar.

Duurzaam Uithoorn

De ambities voor een energieneutrale regio in 2040 worden in regionaal verband geconcretiseerd naar een vierjarenprogramma dat aan de raad wordt voorgelegd. Luchtkwaliteit, energiebesparing, opwekking van duurzame energie en het uitdragen van duurzaamheid zijn hierbij belangrijke speerpunten. Focus wordt daarbij gelegd op het investeren in maatregelen met bewezen technologie die rendement opleveren voor samenleving en bedrijfsleven. Met behoud van de vastgestelde beeldkwaliteit en binnen de gestelde financiële kaders, wordt onkruid op verharding zo mogelijk bestreden met alternatieve middelen.

Wonen in Uithoorn

Wonen, woonomgeving en leefbaarheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Versterking van de kwaliteit van het tuinstedelijk economisch karakter gaat gepaard met gelijktijdige versterking van de kwaliteit van de groene omgeving en het landschap.

Financieel gezond Uithoorn

Uitgangspunt blijft, dat de totale lokale lastendruk (OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing) ten opzichte van 2010 met niet meer dan de inflatie stijgt. Een sluitende (meerjaren-) begroting is het beginpunt voor een gezonde financiële situatie. Financieel gezond beleid vereist keuzes maken, bezien of zaken efficiënter kunnen worden georganiseerd, beoordelen of zaken tegelijkertijd kunnen worden uitgevoerd (“werk met werk maken”) of uitgesteld in de tijd (“temporiseren”).

2.4.2 Kwaliteitsplan openbare ruimte 2010 (KOR)

Het kwaliteitsplan openbare ruimte 2010 (KOR) legt de ambitie van de gemeente Uithoorn voor de openbare ruimte vast. Het KOR biedt een lange termijn visie en geeft daarmee richting aan de sectorale beleidslijnen, zoals de gemeentelijke watertaken. Het gaat echter niet specifiek in op de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Bij de inrichting en beheer van de water- en rioleringsvoorzieningen zal worden voldaan aan het beleidskader van het KOR. In het KOR is gesteld dat voor het bereiken van de ambities het effectiever is om de inzet te richten op het inhoudelijk sturen van de reeds geplande investeringen en projecten, dan op het toevoegen van nieuwe projecten.

2.4.3 Stedelijk Waterplan Uithoorn 2007

In samenwerking met het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht is in 2006 het Stedelijk waterplan Uithoorn opgesteld. Het Stedelijk Waterplan is een integrale visie op hoe de gemeente en het waterschap met water om willen gaan en welke maatregelen moeten worden genomen om dat doel te realiseren. De planperiode is 2007 - 2011. De voor het GRP relevante maatregelen zijn:

- a) Ontwikkelen beleid voor grondwater, monitoren van het grondwatermeetnet en het opstellen van een grondwaterbeheerplan;
- b) Monitoring effecten maatregelen waterkwaliteitsspoor op waterkwaliteit, gedurende 10 jaar;
- c) Onderzoeken van de mogelijkheden van afkoppelen van verhard oppervlak en de effecten van infiltratie op de grondwaterstand in de Oranjebuurt;
- d) Uitvoeren afkoppelstudie voor het overige deel van Uithoorn.

In 2010 en 2011 is gezamenlijk door Waternet en de gemeente Uithoorn een evaluatie van de uitgevoerde maatregelen opgesteld en is een actualisatie gemaakt van de maatregelen die (nog) niet zijn uitgevoerd (maart 2011). Dit geeft inzicht in de voortgang van de uitvoering van de maatregelen en, voor zover mogelijk, de mate waarin de maatregelen bijdragen aan de vooraf gestelde doelen en beoogde effecten. De onderzoeken c en d zijn inmiddels uitgevoerd.

2.4.4 Integraal Grondwaterbeheerplan gemeente Uithoorn (2010)

In 2010 is in samenwerking met Waternet een grondwaterbeheerplan opgesteld. Hierin is ingegaan op de criteria voor grondwateroverlast en de te nemen maatregelen voor het opheffen van overlast. Het opstellen van een grondwaterbeheerplan is een maatregel uit het Stedelijk Waterplan Uithoorn, en dient als basis voor de implementatie van de grondwaterzorgplicht.

In het stedelijk gebied wordt op een aantal locaties grondwateroverlast ervaren. Om meer inzicht te krijgen in het verloop van de grondwaterstanden, is een grondwatermeetnet opgezet, bestaande uit 64 peilbuizen. De grondwaterstanden worden geregistreerd met elektronische dataloggers. Het uitlezen en het rapporteren van de grondwaterstanden vindt jaarlijks plaats.

Medio 2010 is het digitale waterloket van de gemeente geopend; een virtueel loket op de gemeentelijke website, met informatie over riolering en waterbeheer. Burgers kunnen via dit loket terecht met vragen en klachten.

Het opstellen van een Grondwaterbeheerplan is een maatregel uit het Stedelijk Waterplan Uithoorn (juli 2006). Het Grondwaterbeheerplan vormt de basis voor de invulling van het beleid voor de zorgplicht voor het grondwater, dat zal worden vastgelegd in dit GRP-5. De criteria voor grondwateroverlast, de mogelijke maatregelen voor het opheffen daarvan en de doelmatigheid van de maatregelen, volgen uit het op te stellen Grondwaterbeheerplan. Het opstellen van het grondwaterbeheerplan is een gezamenlijk initiatief van de gemeente Uithoorn en Waternet. Het rapport richt zich voornamelijk op het stedelijk gebied van Uithoorn en in mindere mate op het

buitengebied. Daarnaast heeft het onderzoek zich alleen gericht op grondwater en niet op hemelwater.

Uit het GRP-5 moet kunnen worden opgemaakt wanneer gesproken wordt van structurele grondwaterstandsproblemen. Particulieren kunnen dan weten in welke situaties zij van de gemeente maatregelen mogen verwachten, voor zo ver deze doelmatig te treffen zijn. Om te komen tot het formuleren van beleid voor de zorgplicht voor het grondwater, moeten de volgende stappen worden gezet:

1. Inzicht verkrijgen in de aard en omvang van de grondwateroverlast en -onderlast in het stedelijk gebied van de gemeente Uithoorn. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het al aanwezige meetnet van peilbuizen en informatie uit de waterenquête;
2. Opstellen van criteria, om aan te kunnen geven wanneer er sprake is van structurele grondwateroverlast. Om structurele grondwateroverlast objectief vast te kunnen stellen, wordt een relatie gelegd met de gewenste grondwaterstand die hoort bij een bepaalde vorm van grondgebruik. Op grond van praktijkervaringen in de gemeente Uithoorn (en overige gemeenten in Nederland) worden criteria geformuleerd;
3. Inzicht krijgen in mogelijke maatregelen voor het opheffen van grondwateroverlast en het bepalen van de kosten en de doelmatigheid van de maatregelen voor het opheffen van de structurele grondwateroverlast.

2.4.5 Duurzaamheidsnota Energiek op weg! (2011)

In 2008 hebben de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn de ambitie uitgesproken om in 2040 energieneutraal te zijn. Daaronder wordt verstaan dat in 2040 de energie die in de regio wordt verbruikt, in de regio duurzaam wordt opgewekt. Met de nota 'Energiek op weg!' heeft Uithoorn de kaders vastgelegd voor de manier waarop zij invulling geeft aan deze doelstelling. Op basis van de kaders in deze nota wordt het meerjarenprogramma opgesteld waarin de financiële consequenties nader worden uitgewerkt.

De rol van de gemeente is die van stimulator en regisseur. De gemeente ziet voor zichzelf geen rol als verstrekker van subsidie, maar richt zich op het scheppen van voorwaarden voor duurzaam handelen van inwoners, ondernemers en organisaties.

Er wordt ingezet op vier thema's: (W)aardevast, Buitengewoon Goed, Spaarpunten en Duurzaam Opgewekt. Uithoorn zet in op vermindering van het eigen energieverbruik en op duurzaam inkopen ((W)aardevast). De gemeente hecht aan schoon oppervlaktewater en wil de waterkwaliteit minimaal in stand houden (Buitengewoon goed). Ook zet de gemeente in op betrokkenheid bij en draagvlak voor duurzame bouw bedrijvigheid (Spaarpunten). Verder verkent de gemeente de mogelijkheden voor het (grootschalig) opwekken van duurzame energie en wil zij dit stimuleren (Natuurlijk opgewekt!).

2.4.6 Operationeel Jaarplan Riolering 2012

Het operationeel Jaarplan Riolering (OJR) 2012 is in oktober 2011 opgesteld. Hiermee is invulling gegeven aan de jaarlijkse actualisatie van het uitvoeringsprogramma uit het GRP-4. De jaarlijkse kosten voor de rioleringszorg zijn opgedeeld in exploitatie, onderzoek en maatregelen.

De jaarlijks terugkerende uitgaven voor het beheer van de riolering (exploitatie) zijn geraamd op €711.566,-. Belangrijk hierbij is dat de calamiteitenvoorziening die in het financiële overzicht van OJR 2010 nog was opgenomen in de raming voor OJR 2011 is afgeraamd en opgenomen in de aanwezige budgetten. In GRP-5 dient deze voorziening weer te worden opgenomen in de exploitatie- of investeringslasten.

Voor uit te voeren onderzoeken is in 2012 (net als in 2011) € 70.000,- begroot. Voor het uitvoeren van maatregelen is in 2012 € 783.700,- begroot; voor 2011 was dit nog € 1.114.000,-.

In het thematisch plan riolering is het totaalbudget opgenomen voor de komende jaren 2013-2018. Dit budget bedraagt € 2.500.000,-.

2.4.7 Calamiteitenplan riolering 2010

Op 15 maart 2006 heeft het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht een vergunning op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) verleend aan de gemeente Uithoorn. Deze vergunning verplichtte de gemeente Uithoorn om een calamiteitenplan rioolgemalen op te stellen. In het plan (september 2010) zijn de rioolgemalen beoordeeld op basis van criteria die door Waternet zijn opgesteld. Voor gemalen die niet aan de eisen voldoen zijn aanpassingen voorgesteld en voor alle gemalen zijn beheeractiviteiten voorgesteld. De aanpassingen zijn inmiddels voltooid en enkele beheeractiviteiten zijn aangepast. Door middel van een risico-analyse is de urgentie bepaald voor het doen van aanpassingen aan de gemalen.

2.4.8 Gemeentelijk Afkoppelplan Uithoorn 2008

Het Gemeentelijk Afkoppelplan (GAP) is opgesteld om inzicht te geven in de haalbaarheid en de consequenties van het afkoppelen van verhard oppervlak. De conclusies in het plan zijn:

- Er bestaat geen wettelijke verplichting voor het afkoppelen van verhard oppervlak van het gemengde rioolstelsel.
- Gelet op de mogelijke doelen die met het afkoppelen kunnen worden bereikt, is er voor de gemeente geen noodzaak om tot grootschalig afkoppelen van verhard oppervlak over te gaan.
- Het gemeentelijke belang om op basis van de genoemde doelen (grootschalig) af te koppelen is relatief klein. De afkoppeldoelstelling moet daarom voortkomen uit een hoger ambitieniveau: afkoppelen moet leiden tot duurzame en beheersbare rioleringsystemen waarbij wordt gestreefd naar een uiteindelijke ontvlechting van vuilwater en hemelwater.
- Vanuit bovengenoemde afkoppeldoelstelling is gekeken naar de mogelijkheden van wijkgericht afkoppelen. Op basis van een aantal criteria zijn 8 kansrijke wijkdelen uitgekozen, met een totale af te koppelen areaal van 53 ha.
- Er is een verplichting ten aanzien van de nieuwe zorgplicht hemelwater, in het kader van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken.
- Het afdwingen van de medewerking van particulieren bij het afkoppelen van verhard oppervlak op eigen terrein, kan met ingang van 1 januari 2008 worden geregeld in de Verordening grond- en hemelwater.
- Er ontbreekt een helder beeld van wat afkoppelen precies aan voor- en nadelen oplevert. Aanbevolen wordt de komende twee jaar (2008-2009) geen plannen te ontwikkelen voor het afkoppelen op grote schaal.
- De gemeente loopt weinig risico bij het afkoppelen van relatief schone en grote dakoppervlakken, die relatief eenvoudig kunnen worden afgekoppeld.
- De praktische uitvoerbaarheid en de gevolgen van afkoppelen zijn mede afhankelijk van het milieubewustzijn van de burgers.
- Mogelijk wordt in de toekomst door Waternet een optimalisatiestudie geïnitieerd, die niet alleen is gericht op kwaliteit maar waarbij ook rekening wordt gehouden met kwalitatieve parameters, zoals nutriënten, zware metalen en PAK's.
- De beste wijze van afkoppelen in Uithoorn, is door de aanleg van een gescheiden stelsel. Het is van belang dat er een robuust en beheersbaar systeem wordt toegepast. Als afkoppelprojecten kunnen samenvallen met reguliere vervanging, biedt dit een goede mogelijkheid om geheel nieuwe gescheiden stelsels te ontwerpen. Waar nodig worden als zuiverende voorzieningen lamellenafscheiders toegepast.
- Nieuwe bebouwing wordt aangesloten op een gescheiden stelsel, met inachtneming van de 'Richtlijnen voor het lozen van hemelwater' van Waternet. Bij inbreidingen wordt aangesloten op het bestaande stelsel als direct lozen op hemelwater niet doelmatig wordt geacht.

2.4.9 Basisrioleringsplan 2007

In 2007 is het Basisrioleringsplan opgesteld voor het gehele gemengde stelsel van Uithoorn. Dit BRP is opgesteld ter vervanging van het BRP uit 1999.

In 2007 wordt voor het hydraulisch functioneren geconcludeerd dat formeel niet wordt voldaan aan de maatstaf voor 'water op straat'. Daarnaast wordt ook na de aanleg van drie bergbezinkvoorzieningen in Thamerdal (2 st.) en De Kwakel (1 st.), nog niet aan de maatstaf voor de

vuiluitworp voldaan. De vuiluitworp moet nog met circa 7% gereduceerd worden om gemeentebreed aan de basisinspanning te kunnen voldoen.

Om aan de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor te voldoen zijn maatregelen voorgesteld. De maatregelen bestaan uit het aanleggen van een bergbezinkvoorziening, het aanleggen, dichtzetten en aanpassen van overstorten en het aanpassen van de hoofdstructuur van de riolering. De maatregelen zijn inmiddels uitgevoerd.

2.5 Visie gemeente Uithoorn op de gemeentelijke watertaken

De toekomstvisie van de gemeente is opgebouwd uit een aantal thema's. In deze toekomstvisie wordt circa 20 jaar vooruitgekeken, tot circa 2030. De thema's komen voort uit het Coalitieakkoord 2010-2014, de 'Uitgangsnote voor opstellen GRP-5' en uit andere bestaande beleidsplannen van de gemeente en overeenkomsten met het waterschap.

Maatschappelijke doelen

De gemeente Uithoorn wil dat Uithoorn een aantrekkelijke woongemeenschap is en blijft, nu en in de toekomst. Hiervoor zijn, op het vlak van gemeentelijk waterbeheer, de volgende maatschappelijke doelen van belang:

- het beschermen van de volksgezondheid tegen infectieziekten;
- het schoon houden van de bodem en het oppervlaktewater;
- het voorkomen van waterproblemen door hevige regenval;
- het voorkomen en beperken van structureel nadelige gevolgen van grondwaterstanden.

Effectief en doelmatig

Voor het bereiken van de maatschappelijke doelen streeft de gemeente naar een effectieve en doelmatige invulling van haar zorgplichten. Effectief wil zeggen dat de fysieke maatregelen en inspanningen bijdragen aan het behalen van de maatschappelijke doelen. Doelmatig wil zeggen dat de maatschappelijke baten opwegen tegen de maatschappelijke kosten van fysieke maatregelen en inspanningen.

Zoeken naar samenwerking

Gemeente Uithoorn streeft ernaar om haar kennis en kwaliteit verder te verhogen en tegelijk haar kosten en kwetsbaarheid te beperken. Om dit doel te bereiken streeft zij naar meer samenwerking met andere gemeenten en met het waterschap Amstel, Gooi en Vecht en haar uitvoeringsorganisatie Waternet. In de toekomst zullen daarom meer taken en inspanningen in samenwerking met anderen worden uitgevoerd, of aan anderen worden uitbesteed.

Regie voeren

Voor goede samenwerking is een sterke regievoering van belang. De regierol van de gemeente wordt daarom versterkt. Dit verlaagt de afhankelijkheid van adviesbureaus. Door betere aansturing kan ook een betere prijs en kwaliteit van uitbestede (uitvoerende) taken worden bereikt. Het is hiervoor van belang goed te weten wat we hebben en hoe het functioneert.

Helderheid in taken

De wettelijke zorgplichten maken duidelijk dat bewoners en bedrijven ook zelf een rol hebben in de verwerking van overtollig hemelwater en het beperken van grondwateroverlast en -onderlast. Conform het Coalitieakkoord 2010-2014 en de Nota Communicatiebeleid 2012 – 2016 van de gemeente Uithoorn wil de gemeente meehelpen aan het oplossen van problemen in de samenleving, maar voelt zij zich niet als enige daarvoor verantwoordelijk en aansprakelijk. De gemeente faciliteert en stimuleert daarom de bewoners en bedrijven bij het 'zelf doen'. De gemeente geeft de verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen particulier en gemeente helder weer, en de bewoners en bedrijven weten waar zij met hun vragen terecht kunnen.

Bij nieuwbouw gelijk goed

In bestaand stedelijk gebied zijn de mogelijkheden voor het oplossen van hemel- en grondwaterproblemen vaak beperkt. In nieuwbouwgebieden zijn er echter volop mogelijkheden om problemen te voorkomen.

Bij nieuwbouw wordt daarom gelijk goed ingericht, en wordt, daar waar doelmatig, aansluiting gezocht bij de richtlijnen van het waterschap AGV uit het 'Handboek Hemelwater' en de 'Handreiking Stedelijk Grondwater'.

Op basis van het principe 'vasthouden, bergen en afvoeren' van hemelwater wordt indien nodig ook de buitenruimte benut. Het slim ontwerpen van het maaiveld en de straatprofielen kan hier een bijdrage leveren.

Een duurzaam Uithoorn

Het streven is een energieneutrale regio in 2040. Uithoorn zet daarvoor in op vermindering van het eigen energieverbruik, opwekking van duurzame energie, duurzaam inkopen en het uitdragen van duurzaamheid. Focus wordt daarbij gelegd op het investeren in maatregelen met bewezen technologie die rendement opleveren voor samenleving en bedrijfsleven. Naast energiegebruik heeft duurzaamheid ook betrekking op het voorkomen van een onevenredige belasting van het milieu door het scheiden van waterstromen, het voorkomen van verontreinigingen en waar mogelijk hergebruik van grondstoffen.

Financiën op orde

Een sluitende (meerjaren-) begroting is het beginpunt voor een gezonde financiële situatie. Financieel gezond beleid vereist keuzes maken, door te bezien of zaken efficiënter kunnen worden georganiseerd, te beoordelen of zaken tegelijkertijd kunnen worden uitgevoerd ("werk met werk maken") of kunnen worden uitgesteld in de tijd ("temporiseren"). Voorwaarde bij de uitwerking van het GRP-5 is te blijven voldoen aan de op dat moment geldende financiële kaders.

3 Hoe hebben we het gedaan? De evaluatie en benchmark

3.1 Evaluatie GRP-4 (2009-2012)

De gemeente Uithoorn heeft in het voortraject van het vGRP-5 het GRP-4 geëvalueerd. De resultaten van dit onderzoek zijn verwoord in de notitie 'Evaluatie GRP-4' (oktober 2011). De informatie uit deze notitie is in dit hoofdstuk overgenomen, inclusief de suggesties en aanbevelingen voor het opstellen van dit GRP-5. In juni 2012 is de tabel met de voorgenomen maatregelen en onderzoeken geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare informatie.

3.1.1 Inleiding

Bij de evaluatie is een aantal invalshoeken onderscheiden, zoals de rol van het GRP-4 zelf, de totstandkomingsprocedure en het resultaat van het GRP-4. Deze invalshoeken zijn in de volgende paragrafen nader belicht.

3.1.2 Rol GRP-4 binnen gemeente

Inleiding

Het accent in het GRP-4 lag op de uitvoering van de maatregelen ter verbetering van het functioneren van de riolering, de reparatie en vervanging van de vrijvervalriolering en het uitvoeren van diverse onderzoeken, waar onder het opstellen van beleid voor de nieuwe zorgplichten voor hemel- en grondwater.

Er is navraag gedaan naar de rol van het GRP-4 binnen de diverse gemeentelijke afdelingen. De hieruit opgetekende positieve aspecten, aandachtspunten en suggesties zijn hieronder weergegeven.

Positieve aspecten

- In het GRP-4 is een duidelijk beeld gegeven wat er van de gemeente wordt verwacht op het gebied van de rioleringszorg. De uit te voeren maatregelen (projecten en onderzoeken) en de financiële consequenties daarvan, zijn helder gepresenteerd. Op basis van de financiële overzichten in het GRP-4, zijn operationele plannen opgesteld voor de jaren 2009 t/m 2011. In het GRP-4 is ook gekeken naar de organisatorische aspecten van de gehele gemeentelijke organisatie om de nodige rioleringstaken goed uit te kunnen voeren.
- Het GRP-4 was een onderliggend document voor de gemeenteraad om in te kunnen stemmen met rioleringskredieten. Het heeft tevens gediend als basis voor de berekende rioolheffing.
- Het GRP-4 heeft er toe geleid dat de Afdeling Leefomgeving er een nieuwe formatieplaats bij heeft gekregen voor de beleidsadvies op het gebied van water en riolering. Deze formatieplaats is afgelopen jaar ingevuld door het aantrekken van een vaste medewerker.
- Meer dan in voorgaande GRP-en was er aandacht voor communicatie met de burger over het te voeren rioleringsbeleid. Voor de communicatie was ook budget gereserveerd.

Aandachtspunten

- Het GRP-4 heeft gedurende de planperiode niet als leidraad gediend voor de dagelijkse rioleringszorg. Hiervoor was het GRP-4 op een aantal punten te abstract. De uit te voeren onderzoeken en maatregelen moeten concreter worden omschreven en zo nodig worden toegelicht. De achtergronden en de noodzaak voor het uitvoeren van een aantal onderzoeken en maatregelen waren niet altijd duidelijk. Het ontbrak daarnaast aan een goede doelstelling in de vorm van maatschappelijke effecten en de effectindicatoren om de effectiviteit van het beleid te kunnen meten.
- Het GRP-4 is onvoldoende in de gemeentelijke organisatie doorgedrongen. Dit is echter wel noodzakelijk voor het kunnen uitvoeren van de beschreven strategie in het GRP-4. Een aantal maatregelen heeft immers ook betrekking op de inrichting van de openbare ruimte.
- Het GRP-4 is door het management niet gebruikt als sturingsmiddel. Daarvoor is het te globaal en te vaag gebleven.

- d) Het GRP-4 is een omvangrijk document. Er staat erg veel (technische) informatie in, waardoor het een complex en niet voor iedereen een toegankelijk document is geworden.
- e) Van een aantal in het GRP-4 genoemde projecten is niet geheel duidelijk wat ze bijdragen aan de doelstelling voor de rioleringszorg. Daarnaast ontbreken de meetbare effect-indicatoren, waarmee kan worden gemonitord of het vastgestelde beleid ook daadwerkelijk effect heeft, of dat er bijstelling nodig is.
- f) Het onderscheid tussen projecten (voorbereiding en uitvoering) en de beheertaken is niet altijd duidelijk. Daar moet in het GRP-5 meer aandacht aan worden besteed. Uit het GRP-5 moet duidelijk blijken wie, waarvoor verantwoordelijk is.
- g) De kredieten die aan projecten zijn gekoppeld bleken in praktijk ontoereikend te zijn. Vooral de kredieten voor voorbereiding en toezicht waren vaak te laag ingeschat.
- h) Kansen voor duurzaamheid en energiezuinig beleid zijn onderbelicht gebleven.

Suggesties voor opstellen GRP-5

- a) Behoud de goede aspecten van het GRP-4: helder proces, duidelijk uitvoeringsplan en goede onderbouwing van de benodigde middelen (financiën en personele bezetting). Stel daarnaast een goede doelstelling op in de vorm van maatschappelijke effecten en benoem daarbij de effectindicatoren om de effectiviteit van het beleid te kunnen meten.
- b) Om de betrokkenheid van andere afdelingen bij de uitvoering van de rioleringszorg te vergroten, moeten bij het opstellen van het GRP-5 ook andere gemeentelijke afdelingen worden betrokken.
- c) Er moet duidelijker onderscheid worden gemaakt in projecten en beheertaken. Daarbij aangeven welke afdeling waarvoor verantwoordelijk is.
- d) Verbeter de leesbaarheid van het GRP door:
 - het opstellen van een hoofdrapport, waarin het GRP-5 kort en bondig wordt beschreven. Het GRP-4 is een te lijvig rapport, met te veel tekst. Het nodigt daarom niet uit tot het lezen daarvan;
 - het opstellen van een bestuurlijke samenvatting;
 - achtergrondinformatie zoveel mogelijk in de bijlage op te nemen;
 - meer plaatjes en grafieken op te nemen ter verduidelijking van de tekst;
 - aansprekende voorkant toevoegen
- e) De benodigde kredieten moeten beter worden onderbouwd. Dit betreft de kredieten voor de voorbereiding en uitvoering van projecten en de uit te voeren onderzoeken.
- f) De betrokkenheid van de burger moet worden vergroot en daarom wordt in GRP-5 wederom aandacht gevraagd voor het onderdeel 'communicatie'. Hiervoor moet ook budget worden gereserveerd.

Conclusies

Uit het voorgaande zijn de volgende conclusies getrokken:

- a) Het GRP-4 gaf een duidelijk beeld wat er van de gemeente wordt verwacht op het gebied van de rioleringszorg. Het heeft gediend als goede basis voor de berekende rioolheffing.
- b) De doelen van de rioleringszorg moeten helder worden geformuleerd. Daarbij moeten geschikte effectindicatoren worden opgesteld om de effectiviteit van het beleid te kunnen meten.
- c) De belangrijkste aanbevelingen voor het GRP-5 zijn:
 - de betrokkenheid van de diverse gemeentelijke afdelingen moet worden vergroot;
 - de doelen voor de rioleringszorg moeten helder worden weergegeven;
 - de leesbaarheid van het GRP moet worden verbeterd;
 - er moet een bestuurlijke samenvatting worden opgesteld.

3.1.3 Procedure totstandkoming

Procedure totstandkoming GRP-4

Het GRP is opgesteld op basis van de in de Wet milieubeheer vastgestelde procedure. Het concept-GRP is ter beoordeling toegestuurd naar Waternet en de provincie Noord-Holland. De reacties zijn in het GRP-4 verwerkt. Zowel Waternet als de provincie Noord-Holland waren vanaf het begin van het opstellen van het GRP-4 bij het proces betrokken.

De gemeenteraad was nadrukkelijker betrokken bij de totstandkoming van het GRP-4 dan de voorgaande keren. Om de betrokkenheid van de raad beter te specificeren, is voorafgaand aan het opstellen van het GRP-4, de 'Contourennota GRP-4' opgesteld. Hierin gaf de gemeenteraad haar visie op de te hanteren bestuurlijke kaders, kaders bij de planvorming en de inhoudelijke kaders van het GRP-4. Bij het opstellen van het GRP-4 is de raad vijf maal in het proces betrokken geweest. De projectleiding van het GRP-4 was in handen van een externe procesbewaker.

3.1.4 Resultaten planperiode

In de tabellen 1 en 2 in bijlage 1 van deze notitie, zijn de voorgenomen maatregelen en onderzoeken uit het GRP-4 beschreven en is aangegeven in hoeverre de voornemens zijn gerealiseerd. Daarnaast is aangegeven welke onderzoeken en maatregelen wel zijn uitgevoerd maar niet in het GRP-4 waren opgenomen.

De in het GRP-4 aangehouden looptijd is 4 jaar (2009-2012). Op het gebied van het rioolbeheer is sprake geweest van personele wisselingen, waardoor een aantal werkzaamheden zijn blijven liggen. Desondanks zijn alle voorgenomen maatregelen gerealiseerd en is een groot deel van de geplande onderzoeken uitgevoerd.

Uit het overzicht van voorgenomen maatregelen en onderzoeken (tabellen 1 en 2 van bijlage 1) zijn de volgende conclusies getrokken:

- a) De gemeente voldoet per 1 januari 2012 aan de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor voor het gemengd stelsel. Een verdergaande emissiereductie is bereikt door het afkoppelen van verhard oppervlak.
- b) In de periode 2009 t/m 2011 is in totaal 1,4 ha afgekoppeld. De doelstelling voor het afkoppelen (gemiddeld 1,0 ha per jaar) is daarmee niet gehaald. De doelstelling is in de praktijk niet gemakkelijk te realiseren. De bepaling van de doelmatigheid van het afkoppelen kan, per project, nader worden onderbouwd via het doorlopen van een nog op te stellen protocol.
- c) Uitvoering van renovatie en vervanging van vrijvervalriolen heeft volgens planning plaatsgevonden. De uitvoering van reparaties heeft nagenoeg volgens planning plaatsgevonden.
- d) Vervanging en reparatie van (mini-)gemalen heeft volgens planning plaatsgevonden, in nauwe samenwerking met Waternet.
- e) Een groot aantal onderzoeken is uitgevoerd, waaronder: het opstellen van een grondwaterbeheerplan, de inspectie van de vrijvervalriolen, de analyse van het afvalwatersysteem Meerwijk en de inventarisatie van de potentieel af te koppelen dakoppervlakken. Daarnaast is er een enquête uitgevoerd naar de beleving van grondwateroverlast in het stedelijk gebied.
- f) Er is een operationeel plan opgesteld voor de jaren 2009 t/m 2011.
- g) Het rioolbeheerbestand is niet actueel en moet worden bijgewerkt. Het rioolbeheersysteem is wel gereed gemaakt voor de WION.
- h) Er is geen inzicht in de omvang en de kwaliteit van de aanwezige ontwateringsmiddelen.
- i) Er is een voorlichtingscampagne gestart voor de bewoners van de gemeente Uithoorn, in de vorm van een Waterkrant. Daarnaast is een digitaal Waterloket geopend.

3.1.5 Financiële en personele middelen

Financiële middelen

De financiële middelen zijn beschikbaar gesteld op basis van het maatregelenpakket uit het GRP-4. Jaarlijks is de planning van de investeringsuitgaven geactualiseerd en in een operationeel jaarplan vastgelegd.

Uit de evaluatie van de investeringsuitgaven blijkt dat de beschikbare financiële middelen volledig zijn benut. Van de bestemmingsreserve riolering resteert een saldo van circa € 1,4 miljoen (geschatte stand per 1-1-2012). Volgens de kostendekkingsberekeningen in het GRP-4 zou de stand van de bestemmingsreserve riolering circa € 1,3 miljoen moeten bedragen.

In 2009 is veel van het beschikbaar gestelde krediet doorgeschoven naar volgende jaren. Door onderbezetting bleek het niet mogelijk het beschikbaar gestelde krediet voor 2009 volledig te benutten. In de jaren daarna is een inhaalslag gemaakt in de uitvoering van projecten. De beschikbaar gestelde financiële middelen bleken voldoende te zijn voor de uitvoering van de in het GRP-4 benoemde projecten. In 2009, 2010 en 2011 zijn operationele jaarplannen opgesteld. Hierin is een financieel onderbouwde actualisatie opgenomen van de noodzakelijke activiteiten voor het daaropvolgende begrotingsjaar, waarbij rekening wordt gehouden met werkzaamheden die een doorloop hebben naar dat jaar en met nog niet in uitvoering genomen werkzaamheden die in het verleden geaccordeerd zijn. Er zijn in de planperiode geen nacalculaties opgesteld. Met een nacalculatie kan worden gekeken of de begrote kosten voldoende waren om het werk uit te voeren. Het voornemen is om dit in GRP-5 wel te doen.

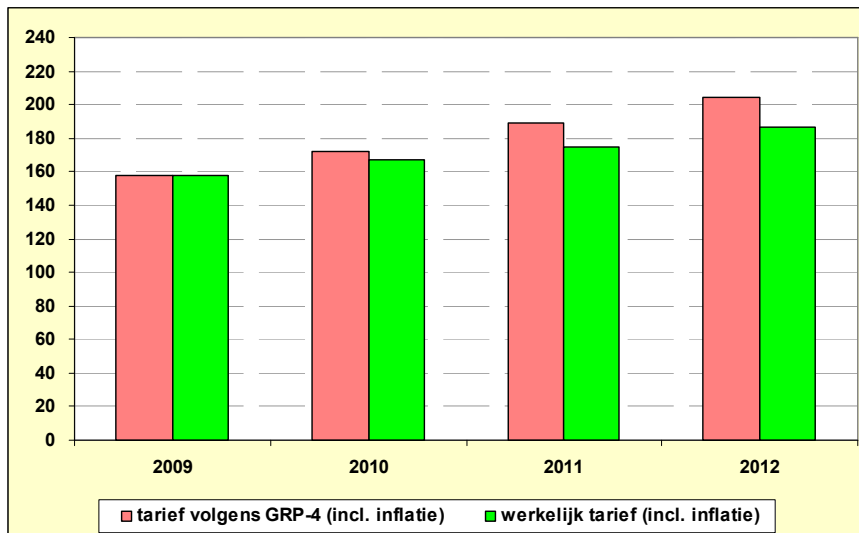
Aan het einde van de planperiode van GRP-4 blijkt de daadwerkelijke ontwikkeling van het aantal heffingseenheden substantieel lager dan de in GRP-4 opgenomen bouwprognose. Ook is de opgenomen bouwprognose in GRP-4 voor 2013 t/m 2017 fors hoger dan de huidige ramingen. Concreet betekent dit dat er in 2013 in de praktijk 2108 eenheden minder zijn dan het in 2008 ingeschatte aantal in GRP-4; in de huidige prognose voor 2017 zijn er 1742 eenheden minder dan het in 2008 ingeschatte aantal in GRP-4.

Ontwikkeling tarief rioolheffing

Als gevolg van een wetwijziging had de gemeente tot 31 december 2009 de mogelijkheid om rioolrecht te heffen. Vanaf 1 januari 2010 wordt alleen rioolheffing geheven (art. 228a Gemeentewet). Per saldo komt er geen extra heffing bij. Het (nog niet vastgestelde) tarief voor 2012 bedraagt € 186,72 per eigendom, per jaar (vastrecht). In de planperiode 2009 t/m 2012 is het tarief gestegen van € 157,56 in 2009 naar € 186,72 in 2012.

In Figuur 3-1 is de ontwikkeling van het tarief grafisch weergegeven. In deze figuur is tevens het berekende tarief uit GRP-4 gepresenteerd. Uit de grafiek blijkt dat het werkelijke tarief iets achterblijft bij het berekende kostendekkend tarief uit het GRP-4.

Voor de rioolheffing geldt een kostendekkend tarief. Hoewel bij de vaststelling van GRP-4 is besloten het tarief van de rioolheffing op basis van de daarin opgenomen investeringsbedragen en fasering jaarlijks met € 11,- (exclusief inflatie) te verhogen, is nadien besloten om bij de bepaling van het tarief van de rioolheffing als uitgangspunt te kiezen dat de burger van nu betaalt voor de rioleringslasten van nu. Dit betekent dat de in de kostendekking te vertalen effecten per jaar achteraf worden doorvertaald in een verhoging van de rioolheffing voor een volgend jaar. Dit kan ook inhouden dat hierdoor een jaarlijkse onderdekking moet worden geaccepteerd. Deze onderdekking wordt onttrokken uit de hiervoor beschikbare bestemmingsreserve riolering.

Figuur 3-1: Ontwikkeling tarief in periode 2009 t/m 2012

Personele middelen

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van rioleringsprojecten wordt voor een groot deel uitbesteed aan derden. Ook werkzaamheden die te specialistisch van aard zijn en waarvan de omvang van het specialistische werk te klein is om dergelijke kennis effectief binnen de gemeente zelf op te bouwen en te onderhouden, worden uitbesteed aan derden.

Voor de rioleringszorg in de gemeente zijn in 2012 3,5 fte beschikbaar (begrote uren voor 2012):

- aantal uren binnendienst : 4.792 (begroot € 397.736,-, uurtarief € 83,-);
- aantal uren buitendienst : 619 (begroot € 37.140,-, uurtarief € 60,-);
- totaal aantal uren : 5.411.

Bij 1.550 productieve uren per jaar, betekent dit een bezetting van 3,5 fte.

In het GRP-4 was rekening gehouden met een benodigde bezetting van 3,7 fte. Hierbij was echter uitgegaan van 175 productieve dagen per jaar, wat overeenkomt met 1.400 uur. Gecorrigeerd voor 1.550 productieve uren per jaar, bedraagt de volgens het GRP-4 benodigde bezetting 3,3 fte. De werkelijke bezetting komt vrijwel overeen met de geraamde bezetting uit het GRP-4. Toch wordt in de praktijk de werkdruk als hoog ervaren. Dit heeft een negatieve invloed op de kwaliteit van de projecten. Evaluaties en nacalculaties van projecten worden door tijdgebrek vaak niet uitgevoerd. De als hoog ervaren werkdruk wordt zo veel mogelijk gecompenseerd door uitbesteding aan derden. Dit geldt vooral voor het houden van directie en toezicht op uitvoeringsprojecten. Vertraging in de voorbereiding van werkzaamheden en het niet kunnen uitvoeren van alle benodigde taken, wordt ook veroorzaakt door:

- de personele wisselingen en de moeizame invulling van een aantal vacatures in de afgelopen jaren;
- een versnippering van taken over de diverse medewerkers. De taak van rioolbeheerder is verdeeld over een aantal personen binnen de afdeling en is niet bij één persoon neergelegd. De taakafbakening tussen beleid, projectvoorbereiding, databeheer en dagelijks operationeel beheer lijkt nu niet altijd geheel helder.

3.2 Benchmark rioleringszorg 2010

3.2.1 Inleiding

De gemeente Uithoorn heeft in 2010 meegedaan aan het landelijk benchmarkonderzoek over de rioleringszorg. Het onderzoek is een landelijke prestatievergelijking, waarmee gemeenten inzicht geven en krijgen in kenmerken en prestaties van de rioleringszorg. Hoofdonderwerpen waarop de vergelijking heeft plaatsgevonden zijn:

- a) stelselkenmerken en organisatie;
- b) kwaliteit en technisch functioneren;
- c) financiën.

3.2.2 Toelichting per hoofdonderwerp

In deze paragraaf is per hoofdonderwerp een toelichting op de bevindingen uit het benchmarkonderzoek gegeven.

Stelselkenmerken en organisatie

a) Reiniging en inspectie

De gemeente reinigt en inspecteert relatief weinig. Het gehele stelsel wordt gemiddeld eenmaal per 7 jaar gereinigd en eenmaal per 14 jaar geïnspecteerd.

b) Onderzoek

Zoals in hoofdstuk 4 is aangegeven, is een groot deel van de geplande onderzoeken in het GRP-4 uitgevoerd. In 2012 wordt gestart met het meten aan de overstorten van het rioolstelsel. In overleg met Waternet wordt de meerwaarde van het meten in het stelsel onderzocht.

c) Planvormen en samenwerking

De gemeente Uithoorn heeft haar beleid en geplande maatregelen vastgelegd in een stedelijk waterplan, een afkoppelplan en het GRP-4. Er zijn nog geen bestuurlijke afspraken gemaakt met het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht over de optimalisatie van de afvalwaterketen.

d) Personele formatie binnen- en buitendienst

De gemeente heeft een relatief hoge formatie voor de binnendienst en een relatief lage formatie voor de buitendienst. De totale bezetting (binnen- en buitendienst tezamen) is echter lager dan gemiddeld.

Kwaliteit en technisch functioneren

a) Technisch functioneren

In 2010 was er sprake van relatief veel storingen van de rioolgemalen. Dit wordt verklaard uit het relatief grote aantal gemalen per 100 km riolering. In totaal heeft de gemeente Uithoorn 45 hoofdgemalen in beheer. Het aantal gemaalstoringen is vanaf 2006 stapsgewijs naar beneden gebracht door het tijdig vervangen van pompen en de toepassing van adequate alarmering bij storing. Bij enkele hoofdgemalen is een tweede pomp als back-up geplaatst.

b) Gerealiseerde vervanging

In de periode 2006 t/m 2009 is relatief veel riolering vervangen of gerenoveerd en is relatief veel omgebouwd. Er is een inhaalslag gemaakt in de vervanging en het afkoppelen van verhard oppervlak.

c) Waterkwaliteit

In 2010 is ruim 90% van de emissieafspraken gerealiseerd. Na voltooiing van de aanleg van de bergbezinkvoorziening in de Zijdelwaard (2012) voldoet de gemeente aan de basisinspanning voor het gemengd rioolstelsel.

d) Meldingen en claims

In vergelijking met andere gemeenten is er sprake van een relatief hoog aantal meldingen en klachten. Via het klachtenregistratiesysteem worden meldingen en klachten doorgaans effectief

afgehandeld. Een beter inzicht in de aard en omvang van de klachten kan leiden tot doelgerichtere preventie en communicatie. Onderzocht wordt in hoeverre het mogelijk en gewenst is om de registratie op dit punt te verbeteren.

e) Toekomstige vervanging en renovatie

De lengte te vervangen of te renoveren vrijvervalriolen in de komende planperiode (2013 t/m 2017) wordt vastgesteld in het kader van het op te stellen GRP-5.

Financiën

a) Rioolheffing

De hoogte van de rioolheffing is gemiddeld, vergeleken met andere gemeenten. In vergelijking met omliggende gemeenten, is het tarief lager. Het is echter niet duidelijk in hoeverre de rioolheffing van de omliggende gemeenten kostendekkend is, welke kosten (van bv. wegverharding, straatvegen, baggeren) zij toerekenen aan de rioolheffing en wat de ontwikkeling is van het tarief op de lange termijn.

b) Gemiddelde jaarlijkse investeringen

De gemiddelde jaarlijkse investeringen in de periode 2006 t/m 2009 waren erg hoog. Dit komt voort uit de gerealiseerde inhaalslag op het gebied van vervanging van vrijverval-riolen, het afkoppelen van verhard oppervlak en de uitvoering van milieumaatregelen.

c) Beheerkosten

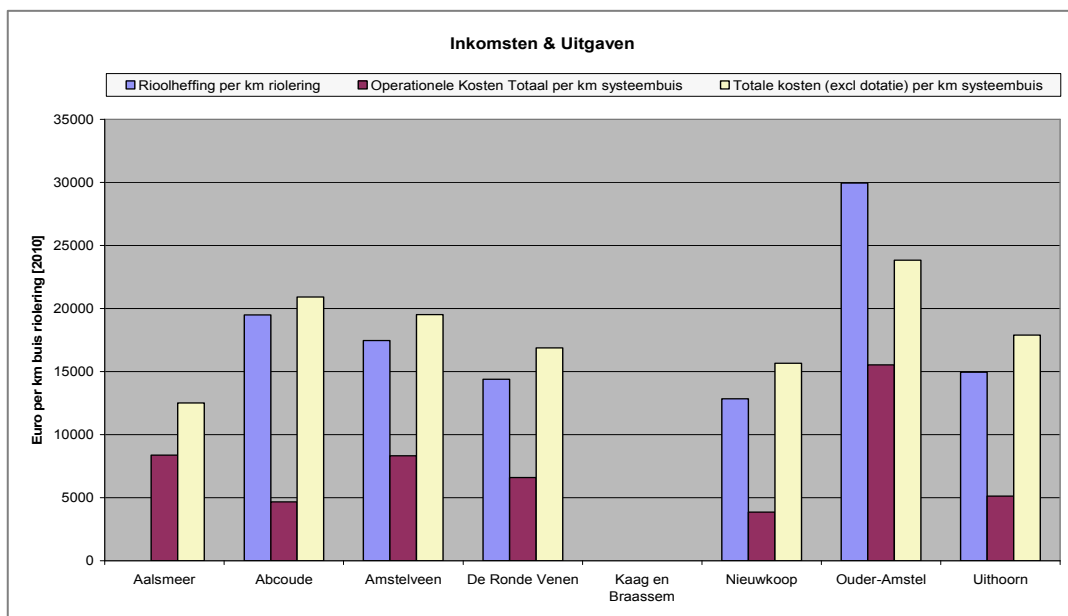
De beheerkosten zijn in lijn met het landelijk gemiddelde.

d) Totale jaarlijkse kosten

De totale, gemiddelde jaarlijkse kosten in de periode 2006 t/m 2009 waren relatief hoog, in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Dit heeft verschillende oorzaken:

- de slappe ondergrond, waardoor er sneller verzakking plaatsvindt en het uitvoeren van reparaties en vervanging sneller nodig zijn;
- in de periode 2006 t/m 2009 is een inhaalslag gemaakt met de vervanging van de vrijvervalriolering, het afkoppelen van verhard oppervlak en de uitvoering van milieumaatregelen;
- door de in het verleden gemaakte keuzen over de te hanteren afschrijvingstermijnen van rioleringsobjecten, is het aandeel van de kapitaallasten relatief hoog.

De totale kosten van de rioleringszorg van Uithoorn zijn relatief gemiddeld, ten opzichte van de direct omliggende gemeenten.

Figuur 3-2: Kosten rioleringszorg gemeente Uithoorn en omliggende gemeenten

3.3 Samenwerking met derden

In 2009 is de Waterwet in werking getreden. Hierin wordt het accent gelegd op samenwerking in de waterketen. Volgens het Bestuursakkoord Water (2011) worden bestuurlijke afspraken gemaakt over een doelmatige aanpak van de afvalwaterketen. Hieraan wordt in 2011 door de gemeenten en waterschappen regionaal invulling gegeven ('Samenwerking op basis van afspraken'). Onderzoek naar de mogelijkheden van samenwerking met omliggende gemeenten en het waterschap worden verkend in het platform BOWA (Bestuurlijk Overleg Water van gemeenten liggend in het gebied van AGV). De gemeenten en het waterschap hebben eind 2011 een intentieverklaring ondertekend en begin 2013 is een mantelovereenkomst ondertekend. Hierin wordt afgesproken meer samen te gaan werken, met als doel: vergroting van kwaliteit, kostenbesparing en het verminderen van personele kwetsbaarheid. Via businesscases wordt onderzocht op welke vlakken dit in de komende jaren kan gaan plaatsvinden.

In 2010 is de gemeente Uithoorn de samenwerking aangegaan met de Stichting RIJK (Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland). Dit is een samenwerkingsorganisatie tussen een aantal gemeenten in Noord-Holland. Stichting RIJK is een stichting die op initiatief van de acht participerende gemeenten in april 2009 is opgericht door de gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Castricum, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Uitgeest, Wormerland en Zandvoort. In 2010 zijn daar de gemeenten Aalsmeer, Uithoorn en Diemen bijgekomen. Het doel van de stichting is om financiële, kwalitatieve en procesmatige inkoopvoordelen voor haar leden te behalen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente. Tevens draagt de Stichting bij aan een centrale borging van de (Europese) aanbestedingskennis ten behoeve van de deelnemers en controleert de toepassing van de regels en richtlijnen op het gebied van rechtmatigheid, duurzaamheid en transparantie en non-discriminatie.

3.4 Conclusies en aanbevelingen

3.4.1 Inleiding

In de voorgaande paragrafen zijn diverse invalshoeken van het GRP-4 belicht. Hieruit komen een aantal conclusies en aanbevelingen naar voren. De belangrijkste zijn hieronder weergegeven.

3.4.2 Rol van het GRP

Het accent in het GRP-4 lag op de uitvoering van de maatregelen ter verbetering van het functioneren van de riolering, de reparatie en vervanging van de vrijvervalriolering en het uitvoeren van diverse onderzoeken, waaronder het opstellen van beleid voor de nieuwe zorgplichten voor hemel- en grondwater. Er is navraag gedaan naar de rol van het GRP-4 binnen de diverse gemeentelijke afdelingen. Hieruit blijkt dat:

- a) Het GRP-4 een duidelijk beeld gaf wat er van de gemeente wordt verwacht op het gebied van de rioleringszorg. Het heeft gediend als basis voor de berekende rioolheffing.
- b) De doelen van de rioleringszorg zijn te vaag geformuleerd. Daarbij ontbraken geschikte effectindicatoren om de effectiviteit van het beleid te kunnen meten.
- c) De belangrijkste aanbevelingen voor het op te stellen GRP-5 zijn:
 - de betrokkenheid van de diverse gemeentelijke afdelingen, bij het opstellen en het uitvoeren van het GRP-5, moet worden vergroot;
 - de doelen voor de rioleringszorg moeten helder worden weergegeven;
 - de leesbaarheid van het GRP moet worden verbeterd;
 - er moet een bestuurlijke samenvatting worden opgesteld.

3.4.3 Procedure totstandkoming

De procedure voor de totstandkoming van het GRP-4 is volgens alle betrokken partijen naar tevredenheid verlopen. Voor het opstellen van het GRP-5 wordt daarom dezelfde procedure gevolgd. Bij de totstandkoming van het GRP-5 zal de gemeenteraad op drie momenten in het project worden betrokken:

- 1) De gemeenteraad zal eerst worden gevraagd in te stemmen met:
 - a) de kaders waarbinnen het nieuwe GRP zal worden opgesteld;
 - b) de uitgangspunten voor de invulling van de zorgplichten voor het stedelijk afvalwater, het hemel- en het grondwater.
- 2) In de tweede fase zal de gemeenteraad worden gevraagd haar voorkeur uit te spreken voor de ambitieniveaus voor de invulling van de zorgplichten.
- 3) In de laatste fase van het project zal de gemeenteraad worden gevraagd het nieuwe GRP-5 vast te stellen en een keuze te maken voor een scenario voor de kostendekking.

Net als bij het opstellen van het GRP-4 worden ook nu het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (met Waternet als uitvoerende dienst) en de provincie Noord-Holland actief betrokken. Beide partijen maken deel uit van de externe projectgroep voor het opstellen van het GRP-5.

3.4.4 Resultaten planperiode

Uit het overzicht van voorgenomen maatregelen en onderzoeken uit het GRP-4 (zie de tabellen 1 en 2 van bijlage 1) blijkt dat alle voorgenomen maatregelen zijn gerealiseerd en een groot deel van de geplande onderzoeken is uitgevoerd. De belangrijkste resultaten zijn:

- a) De gemeente voldoet per 1 januari 2012 aan de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor voor het gemengd stelsel.
- b) In de jaren 2009 t/m 2011 is in totaal 1,4 ha afgekoppeld. De doelstelling voor het afkoppelen (gemiddeld 1,0 ha per jaar) is daarmee niet gehaald. De doelstelling is in de praktijk niet gemakkelijk te realiseren. Er is wel voldaan aan de eis van doelmatigheid. De bepaling van de doelmatigheid van het afkoppelen kan, per project, nader worden onderbouwd via het doorlopen van een nog op te stellen protocol.
- c) Uitvoering van reparatie, renovatie en vervanging van vrijvervalriolen en (mini-)gemalen heeft volgens planning plaatsgevonden.
- d) Een groot aantal onderzoeken is uitgevoerd, waaronder: het opstellen van een grondwaterbeheerplan, de inspectie van de vrijvervalriolen en de inventarisatie van de potentieel af te koppelen dakoppervlakken.
- e) Er is een voorlichtingscampagne gestart voor de bewoners van de gemeente Uithoorn, in de vorm van een Waterkrant. Daarnaast is een digitaal Waterloket geopend.

3.4.5 Financiële en personele middelen

Uit de evaluatie van de investeringsuitgaven blijkt dat de beschikbare financiële middelen volledig zijn benut. Er is een saldo opgebouwd van de bestemmingsreserve riolering van circa € 1,4 miljoen (geschatte stand per 1-1-2012).

In de planperiode van het GRP-4 (2009 t/m 2012) is het tarief gestegen van € 157,56 in 2009 naar € 186,72 in 2012. Het werkelijke tarief is iets achtergebleven bij het berekende kostendekkend tarief uit het GRP-4.

Voor de rioolheffing geldt een kostendekkend tarief. De huidige methode voor het vaststellen van het kostendekkend tarief, wordt in 2012 geëvalueerd.

De voorbereiding, uitvoering en begeleiding van rioleringsprojecten wordt voor een groot deel uitbesteed aan derden. Voor de rioleringszorg zijn 3,5 fte beschikbaar. In het GRP-4 was rekening gehouden met een benodigde bezetting van 3,3 fte. De werkelijke bezetting komt vrijwel overeen met de geraamde bezetting uit het GRP-4. Toch wordt in de praktijk de werkdruk als hoog ervaren. Dit wordt mede veroorzaakt door het ontbreken van een duidelijke taakafbakening. Hiervoor zullen in het

GRP-5 aanbevelingen moeten worden gedaan. Inmiddels is actie ondernomen en de taakafbakening beter afgestemd.

Aan het einde van de planperiode van GRP-4 blijkt de daadwerkelijke ontwikkeling van het aantal heffingseenheden substantieel lager dan de in GRP-4 opgenomen bouwprognose.

3.4.6 Benchmark Rioleringszorg

De gemeente Uithoorn heeft in 2010 meegedaan aan het landelijk benchmarkonderzoek over de rioleringszorg. De volgende conclusies zijn hieruit getrokken:

- de rioolheffing per meerpersoonshuishouden is gemiddeld;
- er is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in vervanging en verbetering van het stelsel;
- de beheerkosten voor de riolering zijn gemiddeld;
- de gemeente kende in de afgelopen jaren situaties met wateroverlast en neemt maatregelen om toekomstige wateroverlast tegen te gaan;
- per 1 januari 2010 voldoet de gemeente voor 90% aan de emissieafspraken met de waterbeheerder. Uiterlijk per 1 januari 2013 voldoet de gemeente voor 100% aan de emissieafspraken.

3.4.7 Samenwerking met derden

Onderzoek naar de mogelijkheden van samenwerking met omliggende gemeenten en het hoogheemraadschap worden verkend in het platform BOWA (Bestuurlijk Overleg Water van gemeenten liggend in het gebied van AGV). Eind 2011 is een verklaring ondertekend waarin de intentie is uitgesproken om samen te gaan werken. In 2012 wordt onderzocht op welke vlakken dit kan plaatsvinden.

4 Wat vinden wij belangrijk? Ambities en (beleids)keuzes

In dit hoofdstuk wordt de visie uit §2.5 uitgewerkt in ambities en beleidskeuzes voor de looptijd van GRP-5. Om tot een goede beschrijving van het beleidskader te komen, is de bandbreedte afgebakend. Voor de gemeente Uithoorn richt dit kader zich op de kenmerken veilig, functioneel, heel en schoon. Vertaald naar de gemeentelijke watertaken houden deze kenmerken het volgende in:

Veilig	- Is er gevaar voor omgeving en gebruiker?
functioneel	- Doen de voorzieningen wat ze moeten doen?
Heel	- Verkeren de voorzieningen in een goede staat?
schoon	- Is er sprake van stank en milieuoverlast?

Veel taken worden door de gemeente Uithoorn adequaat en doelmatig ingevuld. Dit blijkt uit zowel de evaluatie van het GRP 2009-2012 als de Benchmark Rioleringszorg 2010. De zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zijn voor de gemeente wettelijke plichten. De gemeente heeft echter bij de invulling van deze zorgplichten de beleidsvrijheid de aanpak te kiezen wat zij, gelet op de lokale omstandigheden, het meest wenselijk vindt.

Voor een groot aantal zaken voor de rioleringszorg staat het (technisch) normenkader vast, hierover hoeft geen discussie te worden gevoerd. Voor een aantal andere zaken is het ambitieniveau wel te overwegen. Er is dus ruimte voor keuzes. De ambitie stelt een doel en geeft aan welke kwaliteit de gemeente wil bieden aan de bewoners, bedrijven en bezoekers. Elke keuze heeft bijbehorende consequenties, en kosten. Met andere woorden, het gekozen kwaliteitsniveau heeft zijn prijskaartje. Met dit hoofdstuk wordt de visie uitgewerkt in ambities en beleidskeuzes voor de looptijd van GRP-5.

4.1 Toelichting totstandkoming ambities en (beleids)keuzes

In het proces van het opstellen van het GRP-5 is aan het college en de gemeenteraad gevraagd aan te geven wat zij belangrijk vinden. Voor een groot aantal zaken voor de rioleringszorg staat het (technisch) normenkader vast, hierover hoeft geen discussie te worden gevoerd. Voor een aantal andere zaken is het ambitieniveau wel te overwegen. Volstaat het huidige kwaliteitsniveau? Moet het beter, of kan het wellicht wat minder? Het college en de raad is daarom in april 2012 gevraagd aan te geven wat het gewenste ambitieniveau is.

De gemeentelijke watertaken zijn hiervoor per zorgplicht uitgewerkt in een aantal ambitieniveaus:
Ambitieuw: met het niveau 'ambitieuw' worden de streefbeeldens uit de visie eerder waargemaakt en wordt de rioleringszorg naar een hoger niveau getild.
Adequaat: met het niveau 'adequaat' zetten we de ambities uit GRP-4 voort.
Sober: met het niveau 'sober' doen we wat wettelijk verplicht is en niet meer.

Er is voor alle drie de zorgplichten gekozen voor het niveau 'adequaat'. Dit besluit is richtinggevend geweest voor het verder uitwerken van de (beleids-)keuzes en kwaliteitskaders. De raad heeft hierbij nadrukkelijk de opdracht meegegeven om bij de uitwerking te blijven voldoen aan de op dat moment geldende financiële kaders van de raad. Bij de vaststelling van de begroting voor 2013 heeft de raad in aanvulling hierop opdracht gegeven om de gekozen ambitieniveaus voor stedelijk afvalwater en hemelwater deels te versoberen. Ook deze beleidskeuze is in de verdere uitwerking verwerkt. Het belang van de maatschappelijke doelen en de mate waarin deze doelen bijdragen aan een aantrekkelijke woonomgeving, nu en in de toekomst, boden ruimte om te kiezen voor een ambitieus ambitieniveau. De kosten voor de burger zijn voor dit ambitieniveau echter het hoogst.

Kwaliteitskader

Het gekozen ambitieniveau is vertaald naar een kwaliteitskader voor de drie verschillende zorgplichten. Het kwaliteitskader bestaat per zorgplicht uit een impressie op basis van sfeerbeelden, de ambities met de bijbehorende beleidskeuzes en een kwaliteitsbeschrijving met bijbehorende kwaliteitsnormen. De kwaliteitsnormen geven expliciet aan wat wel en wat niet kan worden verwacht gedurende de looptijd van GRP-5 (2013 - 2017). Het kwaliteitskader geeft zodoende een volledig overzicht van de invulling van de gemeentelijke watertaken door gemeente Uithoorn. De volgende figuur geeft de opbouw van het kwaliteitskader schematisch weer:

	Zorgplicht	Onderdelen
KWALITEITSKADER	stedelijk afvalwater	<i>sfeerbeelden ambities en keuzes kwaliteitsbeschrijving kwaliteitsnormen</i>
	hemelwater	<i>sfeerbeelden ambities en keuzes kwaliteitsbeschrijving kwaliteitsnormen</i>
	grondwater	<i>sfeerbeelden ambities en keuzes kwaliteitsbeschrijving kwaliteitsnormen</i>

Het kwaliteitskader is in de volgende paragrafen per zorgplicht uitgewerkt.

4.2 Zorgplicht inzameling en transport stedelijk afvalwater

Artikel 10.33 Wet milieubeheer:

De gemeenteraad of burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool. In plaats van een openbaar vuilwaterriool kunnen afzonderlijke systemen of andere passende systemen worden toegepast, indien met die systemen eenzelfde graad van bescherming van het milieu wordt bereikt. Op verzoek van burgemeester en wethouders kunnen gedeputeerde staten in het belang van de bescherming van het milieu ontheffing verlenen van de zorgplicht. De ontheffing kan, indien de ontwikkelingen in het gebied waarvoor de ontheffing is verleend daartoe aanleiding geven, door gedeputeerde staten worden ingetrokken.

De zorgplicht “inzameling en transport van stedelijk afvalwater” omvat de wettelijke verplichtingen van de gemeente om stedelijk afvalwater in te zamelen, te transporteren en ongewenste lozingen van afvalwater naar oppervlaktewater, bodem en grondwater te voorkomen.

Om het stedelijk afvalwater te kunnen inzamelen moeten de buizen, putten, etc. in goede staat zijn, en moet aandacht worden besteed aan (foutieve) aansluitingen die de inzameling (en zuivering) van afvalwater belemmeren. Voor het transporteren van het stedelijk afvalwater naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) moeten de riolen groot genoeg zijn en moet het water door de riolen onder vrij verval naar het gemaal of uitlaat binnen een bepaalde tijd kunnen afstromen. De gemalen moeten voldoende capaciteit hebben om het stedelijk afvalwater te kunnen verpompen en bedrijfszeker zijn. Daarnaast moeten de buizen, putten, etc. in goede staat zijn. Om ongewenste lozingen van stedelijk afvalwater naar oppervlaktewater, bodem en grondwater te voorkomen worden onder andere door Rijk, Provincie en waterschap eisen gesteld. Het betreft de eisen aan de lozing uit de riolering naar oppervlaktewater en lekkage naar bodem en grondwater.

4.2.1 Sfeerbeelden

Sfeerbeelden stedelijk afvalwater

dit wel!

percelen in het buitengebied zijn aangesloten op de riolering

slechte riolen worden tijdig vervangen

riolen verkeren in een goede technische staat

gemalen verkeren in een goede technische staat

overstorten zijn voorzien van meetregistratie

vuiluitwerp via overstorten leidt niet tot stank en vervuiling

maar dit niet!

overstorten vormen een risico voor de omgeving

scheuren in de rioolbuis waardoor deze mogelijk kan instorten

lekkende riolen

gemalen verkeren in een slechte technische staat

verstopte riolen door wortelingroei

riolen verkeren in een slechte technische staat

4.2.2 **Ambities en beleidskeuzes**

Professionalisering van beheer

Dit GRP zet in op het vergroten van het inzicht in de toestand en het functioneren van de voorzieningen. Hierdoor ontstaat er beter inzicht in de oorzaak en het ontstaan van klachten, waardoor er sneller en effectiever kan worden geacteed. Het aantal klachten en meldingen zal hierdoor naar verwachting dalen, richting het landelijke gemiddelde. Met een beter inzicht in het eigen stelsel zal hierdoor naar verwachting op termijn ook, in de planperiode van GRP-6 en daarna, kosten worden bespaard in het beheer en onderhoud.

Het inzicht in de toestand en het functioneren van de voorzieningen wordt vergroot door aanwezige gegevensachterstanden weg te werken. We intensiveren ons gegevensbeheer. Om het beheerbestand actueel te houden, worden nieuwe revisiegegevens zo snel mogelijk in het beheerbestand ingevoerd. Hiernaast is in 2012 gestart met het bemeten van 9 overstorten van gemengde stelsels (waarvan 4 bij een bergbezinkvoorziening). Dit levert extra inzicht in het functioneren van de riolering. Binnen de planperiode wordt de doelmatigheid van het bemeten van alle overstorten in het gemengd stelsel verkend. Binnen de planperiode wordt ook het functioneren van de lamellenfilters voor de afvoer van hemelwater van het industrieterrein geëvalueerd.

Rioliinspecties vormen een belangrijke bron van kennis over de toestand en het functioneren van het vrijverval rioolstelsel. De methodiek in GRP-4 was elke 14 jaar de volledige gemengde en vuilwaterriolering te inspecteren. Voor een professioneel beheer is deze frequentie te laag. Dat tot nu relatief weinig werd geïnspecteerd blijkt ook uit de benchmark rioleringszorg 2010. In dit GRP verhogen we de frequentie van rioliinspecties. Op welke wijze dit concreet wordt ingevuld, wordt in de planperiode van het GRP-5 bepaald. De ervaringen uit de voorgaande rondes worden geëvalueerd (bepaalde riolen zijn gevoeliger voor slibophoping dan andere) en wellicht is het doelmatiger te differentiëren naar leidingfunctie, gebiedstype en jaar van aanleg.

De gemeente inspecteert de riolen met camera's vanuit de leidingen. Vervolgens worden de toestandsaspecten bepaald op basis van de actuele NEN 3399-systematiek¹. De ernst van de schades wordt volgens de NEN 3398² geïnclassificeerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen waarschuwingsmaatstaven en ingrijpmaatstaven. Het betreft grenstoestanden waarbij nadere onderzoeken respectievelijk ingrepen moeten worden uitgevoerd. Een ingrijp- of waarschuwingsmaatstaf betekent echter niet dat altijd direct maatregelen genomen moeten worden. Visuele inspectie alleen is onvoldoende om tot maatregelen te kunnen besluiten. De resultaten van deze inspecties worden verwerkt in het rioolbeheersysteem, waardoor de informatie bereikbaar en bewerkbaar is.

In de planperiode stellen we een rioolbeheerplan op, welke we jaarlijks actualiseren. Het rioolbeheerplan bevat de beheervisie en een concretere planning van de maatregelen voor het onderhouden, inspecteren en vervangen van de riolering. In de planperiode wordt een nieuw basisrioleringsplan (BRP) opgesteld, waarmee het theoretisch functioneren van het stelsel (afvoercapaciteit, vuilemissie) wordt getoetst. Dit vormt belangrijke input voor het volgende GRP (GRP-6).

Aansluitingen

De gemeente mag zelf kiezen met welke voorzieningen ze haar zorgplicht invult, zowel voor de bebouwde kom als voor het buitengebied. In plaats van een openbaar vuilwaterriool, zijn andere systemen toegestaan, mits een zelfde graad van milieubescherming wordt bereikt.

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (nieuwbouw) binnen de stedelijke bebouwing legt de gemeente altijd riolering aan. In het buitengebied neemt de gemeente alleen de zorg voor verwijdering van huishoudelijk afvalwater op zich wanneer zij de aanleg van riolering doelmatig acht. Voor het overige

¹ Nederlandse Norm (NEN) 3399: Buitenriolering - Classificatiesysteem bij visuele inspectie van objecten

² Nederlandse Norm (NEN) 3398: Buitenriolering - Onderzoek en toestandsbeoordeling van objecten

deel vraagt de gemeente ontheffing aan bij de provincie. De gemeente kiest hiermee voor een ‘smalle’ zorgplicht. De lozer is dan op grond van het ‘Besluit lozen afvalwater huishoudens’ (Blah) zelf verantwoordelijk voor zijn eigen lozing en dient daarom zelf het initiatief te nemen tot het plaatsen van een zuiveringstechnische voorziening. De lozer dient zijn lozing te melden bij het waterschap; deze zal vervolgens bepalen aan welke randvoorwaarden de zuiveringstechnische voorziening moet voldoen. Bij een besluit tot niet aansluiten door de gemeente informeert de gemeente het waterschap bijtijds.

In het buitengebied zijn bijna 400 percelen op de (druk)riolering aangesloten. In het buitengebied zijn nog enkele lozingsobjecten zoals recreatiewoningen aanwezig waarvan het onbekend is of en hoe ze afvalwater lozen. Samen met Waternet wordt dit verkend en, in het geval er sprake is van lozingen, bepaald of aansluiten op gemeentelijke riolering doelmatig is of dat ontheffing van de zorgplicht wordt aangevraagd.

Bij gerichte vermoedens van foutieve aansluitingen, wordt onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang hiervan. Bij aanleg van een gescheiden rioelstelsel, mogen er geen foutieve aansluitingen ontstaan.

Optimalisatie afvalwaterketen

Daarnaast wordt samen met het waterschap een verbrede optimalisatiestudie (OAS) uitgevoerd. Hierin kijkt de gemeente samen met het waterschap AGV naar de relatie tussen het rioelstelsel, de rioelwaterzuivering en het oppervlaktewatersysteem. Hierbij wordt bekeken hoe de waterkwaliteitsdoelstellingen bereikt kunnen worden. Met de nadruk op doelmatigheid en kostenefficiëntie zal hieruit een optimaal pakket aan maatregelen worden voorgesteld die de eventuele knelpunten en aandachtspunten in het systeem kunnen oplossen. De uit het onderzoek voortvloeiende maatregelen kunnen in de looptijd van GRP-6 worden uitgevoerd.

Technische ontwerprichtlijnen

Voor een juist ontwerp en toetsing van nieuw aan te leggen riolen en ontwateringmiddelen stelt de gemeente in de planperiode van het GRP-5 ‘Technische ontwerprichtlijnen’ op (voor alle drie de zorgplichten). Hierin wordt onder andere ingegaan op de gewenste capaciteit, de wijze van aansluiten en materiaalkeuzen.

4.2.3 Kwaliteitsbeschrijving en kwaliteitsnormen

De gemeente Uithoorn heeft de door haar gewenste kwaliteit en bijbehorende kwaliteitsnormen opgesteld. De gemeente geeft hiermee expliciet aan wat gedurende de looptijd van GRP-5 (2013 - 2017) van haar kan worden verwacht.

Stedelijk afvalwater

Kwaliteitsbeschrijving		Kwaliteitsnorm
aansluitingen	Het huishoudelijk en bedrijfsafvalwater wordt ingezameld en gezuiverd. Dit afvalwater kan dus niet ongezuiverd in sloten of bodem lopen. Er zijn daarom geen stankklachten en/of verontreinigingen van sloten en bodem door het rioel.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Percelen waar huishoudelijk en bedrijfsafvalwater vrijkomt zijn aangesloten op de riolering tenzij de gemeente dit niet doelmatig acht. ▪ Alle percelen binnen de stedelijke bebouwing zijn aangesloten op de riolering.
	Op de voorzieningen zitten geen (foutieve) aansluitingen die de inzameling (en zuivering) van afvalwater belemmeren.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Foutieve aansluitingen op de vuilwater riolering worden niet geaccepteerd; daar waar deze zijn geconstateerd wordt gehandhaafd. ▪ Er kan in normale situaties geen oppervlaktewater of grondwater via overstorten en nooduitlaten in gemengde of vuilwater riolering intreden. ▪ De lozingen van afvalwater en de afvoer van huishoudelijk afvalwater en hemelwater op de riolering voldoen aan de voorschriften van het ‘Besluit lozing afvalwater huishoudens’

		<p>(Blah), het Activiteitenbesluit, het Bouwbesluit en de omgevingsvergunning; daar waar overtredingen bekend zijn wordt gehandhaafd.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nieuwe voorzieningen worden aangelegd conform de kleurstelling uit de Technische Richtlijnen van de gemeente Uithoorn.
Technische staat objecten	De voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater verkeren in een goede technische staat.	<ul style="list-style-type: none"> Ingrijpmaatstaven voor stabiliteit, waterdichtheid of afstroming (conform het kwaliteitsmanifest) worden binnen twee maanden beoordeeld (maatregeltoets). Noodzakelijke maatregelen worden uiterlijk binnen 3 jaar uitgevoerd.
Bedrijfszekerheid gemalen	De bedrijfszekerheid van rioolgemalen voor stedelijk afvalwater is gewaarborgd. De kans op calamiteiten is hiermee beperkt.	<ul style="list-style-type: none"> De uitval van een individueel rioolgemaal is minder dan 5 keer per jaar. Reservepompen kunnen binnen 24 uur worden geplaatst. Storingen worden binnen 6 tot 24 uur na signalering verholpen, afhankelijk van de prioritering van het gemaal. Alle hoofdrioolgemalen zijn voorzien van een dubbele pomp. Alle hoofdrioolgemalen zijn aangesloten op een telemetriesysteem.
Functioneren systeem	Stedelijk afvalwater kan ongehinderd en binnen voldoende tijd afstromen, aanrotting van afvalwater wordt hiermee voorkomen. Aantasting van het riool komt niet voor en er zijn geen risico's op beschadigde riolen.	<ul style="list-style-type: none"> De maximale vervuilingsgraad in de vuilwater en gemengde riolen bedraagt gemiddeld maximaal 30%, op stelselniveau. De verblijftijd van het afvalwater in de vrijverval riolen is maximaal 15 uur. De inslagpeilen voor rioolgemalen moeten onder de binnenonderkant van het laagst inkomend riool liggen, tenzij dit de pomp meer dan 4x per uur doet pendelen. Persleidingen moeten in of zo dicht mogelijk bij ontvangende gemalen uitmonden. Alle putten zijn voorzien van een stroomprofiel. Bij klachten van burgers over afstroming wordt uiterlijk binnen twee werkdagen actie ondernomen.
	Bij normale regenval wordt het rioolwater afdoende opgevangen in de riolen (en eventuele bergingsvoorzieningen). De vuiluitworp via de overstorten in sloten en vijvers is beperkt. Slechts af en toe is er sprake van stank en vervuiling. Bij extreme situatie mogen 'water op straat' situaties ontstaan.	<ul style="list-style-type: none"> De vuiluitworp uit rioolstelsels moet kleiner of gelijk zijn dan het met de waterkwaliteitsbeheerder overeengekomen toetsingskader (emissiespoor of waterkwaliteitsspoor). Wanneer stankoverlast in openbaar gebied wordt geconstateerd, wordt binnen een week actie ondernomen. Gemiddeld mag maximaal één keer per twee jaar 'water op straat' optreden (theoretisch, bui-08). Bij buitengewone omstandigheden vind waterberging plaats buiten de riolering op daarvoor ingerichte locaties zoals watergangen en groenvoorzieningen. De openbare ruimte is zodanig ingericht dat bij buitengewone omstandigheden (eens per 100 jaar) geen woningen onderlopen en doorgaande verkeersroutes niet worden geblokkeerd.
Nieuwe aanleg	De voorzieningen zijn in staat de hoeveelheid te verwerken.	<ul style="list-style-type: none"> Het ontwerp en de aanleg van nieuwe voorzieningen vindt plaats volgens de Technische Richtlijnen van de gemeente Uithoorn.

4.3 Zorgplicht afvloeiend hemelwater

Artikel 3.5 Waterwet:

De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevergd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.

De gemeente heeft de zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater. Op particulier terrein is primair de eigenaar van het terrein verantwoordelijk voor de afvoer van het hemelwater. De gemeentelijke hemelwaterzorgplicht komt daar pas om de hoek kijken als de houder van het verzamelde hemelwater zich er, volgens voorschrift van de gemeente, niet op een andere wijze van kan ontdoen. De gemeente is dan verplicht een voorziening aan te bieden waar het hemelwater in geloosd kan worden.

Bij gemengde rioolstelsels wordt de neerslag die valt op daken en wegen vermengd met afvalwater van huishoudens en bedrijven en gezamenlijk getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Het transporteren en zuiveren van relatief 'schoon' hemelwater is niet altijd een duurzame oplossing. De waterzuivering wordt onnodig belast en er wordt onnodig energie verbruikt. Bewuste keuzes in het omgaan met regenwater zijn dus noodzakelijk.

Om wateroverlast tijdens regen door een tekort schietend rioolsysteem, zoveel mogelijk te voorkomen moet de riolering voldoende afvoercapaciteit hebben. Hiervoor dienen de buizen, putten, etc. in goede staat te zijn. Regulier onderhoud en tijdige vervanging is daarbij noodzaak. Daarnaast moet de bovengrond zodanig zijn ingericht dat bij hevige neerslag het overtollig water eenvoudig kan worden afgevoerd.

4.3.1 Sfeerbeelden

Sfeerbeelden afvloeiend hemelwater		
dit wel!		
		
hemelwater wordt geborgen in de openbare ruimte	Voor hemelwater geldt de trits vasthouden - bergen - afvoeren	onkruidbestrijding bij afgekoppelde wegen wordt uitgevoerd volgens de wettelijke voorschriften
		
water stroomt goed af via kolken door structurele reiniging	bij 'water op straat' situaties is geen sprake van overlast	hinderlijke plassen komen beperkt voor
maar dit niet!		
		
bij rioolvervangng wordt het scheiden van schoon hemelwater niet afgewogen	er worden uitlogende materialen toegepast	er wordt uitsluitend chemische onkruidbestrijding toegepast
		
water kan niet goed via kolken afstromen	straten staan blank en zijn niet meer toegankelijk	wegen zijn tijdelijk niet toegankelijk

4.3.2 Ambities en beleidskeuzes

Afkoppelen verhard oppervlak

Het is wenselijk het hemel- en grondwater zo weinig mogelijk te vermengen met afvalwater. In de wet wordt dit aangeduid met de term ontvlechting. In de gemeente Uithoorn is al sprake van een gedeeltelijke ontvlechting van stedelijk afvalwater en hemelwater, door toepassing van gescheiden rioolstelsels bij nieuwbouw en het afkoppelen van verhard oppervlak van de gemengde stelsels in bestaand stedelijk gebied. Het afkoppelen (ontvlechten) lift in beginsel mee met reguliere rioolvervangng of herinrichting van de openbare ruimte.

Het afkoppelen dient verschillende doelen:

1. Het leidt tot een verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater, doordat het aantal overstortingen en de overstortingshoeveelheden vanuit de riolering afnemen.
2. Het draagt bij aan een duurzamer rioleringsstelsel, doordat er minder hemelwater naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie wordt afgevoerd.
3. Het vermindert de belasting met hemelwater op het gemengd stelsel om de verwachte gevolgen van de klimaatverandering op te kunnen vangen.

De huidige praktijk van afkoppelen wordt doorgezet in de planperiode van het GRP-5. Dit betekent dat per project de keuze voor wel of niet afkoppelen op doelmatigheid wordt getoetst en verhard oppervlak bij een positief toetsresultaat wordt afgekoppeld. In de planperiode van GRP-4 is in 4 jaar tijd in totaal 1,4 ha afgekoppeld; in deze periode bleek het in de praktijk niet doelmatig om de beoogde 1,0 ha per jaar af te koppelen. De afkoppelambitie uit GRP-4 wordt daarom naar beneden bijgesteld tot 0,5 ha per jaar tot 2030. Het afkoppelen wordt gecombineerd met de vervanging van de vrijvervalriolering en herinrichting van de openbare ruimte. Bij afkoppelprojecten wordt voor het hemelwater de trits vasthouden (op de plek waar het valt) - bergen - afvoeren aangehouden. Infiltratie in de bodem is in het stedelijk gebied slechts beperkt mogelijk, vanwege de geringe ontwateringsdiepte en de slechte grondslag. Een natuurlijke afvoer via de bodem of bovengronds (watergoten) heeft hierbij, waar mogelijk, de voorkeur boven een meer kunstmatige afvoer via een hemelwaterstelsel.

Voor het afkoppelen van verhard oppervlak van woningen wordt de samenwerking gezocht met grotere vastgoedeigenaren, zoals Woningstichting Eigen Haard. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (nieuwbouw) wordt een gescheiden rioolstelsel aangelegd.

Aansluitingen

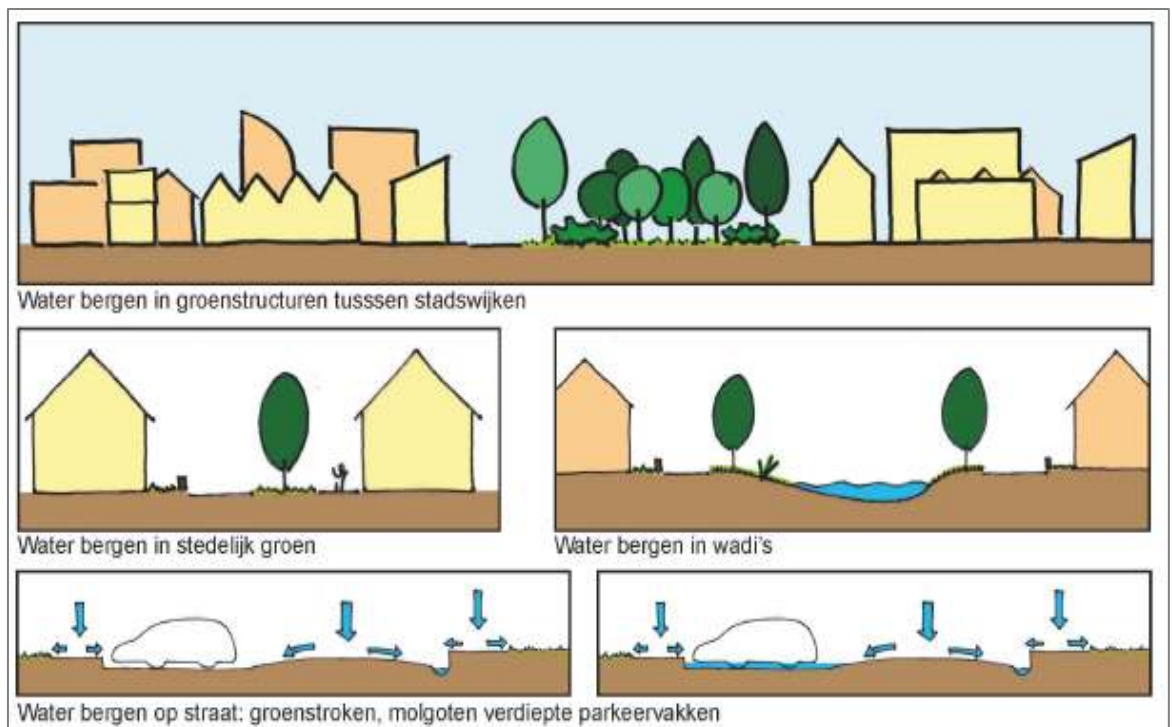
Bij afkoppelen of aanleg van een gescheiden rioolstelsel, mogen er geen foutieve aansluitingen ontstaan. Op dit aspect is reeds nader ingegaan in de voorgaande paragraaf.

Voorkomen van wateroverlast

Er wordt ingezet op het voorkomen van wateroverlast. Een relatief korte periode van 'water op straat' of percelen tijdens hevige regenval wordt gezien als hinder, niet als wateroverlast. Door het structureel reinigen van riolen, kolken en wegen, zorgt de gemeente er voor dat de afstroming naar de riolen en in de riolen gewaarborgd wordt. Verstoppingen worden daarmee zo veel mogelijk voorkomen. Aanpak van verstoppingen is een effectieve maatregel voor het voorkomen en verminderen van wateroverlast.

Klimaatverandering

Door de klimaatverandering neemt, naar verwachting, de kans op piekbuien (heftige neerslag in een korte tijd) en de neerslagintensiteit ervan toe. De gemeente anticipeert op klimaatverandering door nu extra onderzoek uit te voeren. Hierdoor ontstaat meer inzicht in de knelpunten voor wateroverlast bij piekbuien. Door een slimmere inrichting en gebruik van de buitenruimte is de kans op wateroverlast en schade te verkleinen. De uit het onderzoek voortvloeiende maatregelen kunnen in de looptijd van GRP-6 worden uitgevoerd. Uithoorn laat zich zo niet door de klimaatverandering verrassen, en is goed op de toekomst voorbereid. Dit resulteert in een prettigere leefomgeving. Aanvullende waterberging in de openbare ruimte is mogelijk: op straat (tussen de banden), in openbare groenvoorzieningen en in de bodem. Bij renovatieprojecten worden per project de mogelijkheden onderzocht de openbare ruimte zodanig aan te passen dat berging op straat en oppervlakkige afstroming via het wegdek en de berm naar het oppervlaktewater kan plaatsvinden, zonder dat daarbij hinder ontstaat. De volgende figuur geeft de principes weer.

Figuur 4.1: Water bergen in openbaar gebied

Rol particulier

De gemeente heeft er voor gekozen om particulieren in bestaand stedelijk gebied, die lozen op een vrijvervalstelsel, niet te verplichten het hemelwater op het eigen terrein te verwerken. De huidige lozings situatie wordt gehandhaafd. Er wordt dus geen hemelwaterverordening opgesteld. De redenen voor het niet verplicht stellen van het verwerken van het hemelwater op het eigen terrein, zijn:

- verwerking van hemelwater op eigen perceel is vaak zeer beperkt of niet mogelijk;
- het gescheiden aanbieden van afvalwater en hemelwater brengt vaak hoge kosten voor de perceeleigenaar met zich mee, waardoor de maatschappelijke kosten en baten niet in redelijke verhouding tot elkaar staan.

Bij nieuwbouw en renovatie wordt, waar mogelijk, van de particulier geëist het hemelwater wel op eigen terrein te verwerken, in het geval het perceel direct grenst aan oppervlaktewater. De particulier is vervolgens gehouden aan de voorschriften uit het Bouwbesluit 2012.

De gemeente wil particulieren stimuleren om medewerking te verlenen aan afkoppelprojecten en, waar mogelijk en zinvol, regenwater voor een deel op eigen terrein te verwerken. Door bijvoorbeeld te stimuleren dat tuinen niet volledig worden verhard of dat groene daken worden gerealiseerd. Bij vragen over een duurzame omgang met hemelwater en/of tuininrichting verstrekt de gemeente informatie. Door afkoppelen en minder verhard wordt het totale watersysteem robuuster en meer duurzaam en neemt de kans op wateroverlast in de gemeente Uithoorn af. De doelen voor het communicatiebeleid worden nader uitgewerkt in een actualisatie van het communicatieplan 'Water in Uithoorn' 2010-2012.

Grondslagen rioolheffing

De gemeente kiest ervoor om alle afzonderlijke (delen van) percelen die direct of indirect gebruik maken van de gemeentelijke voorzieningen die vallen onder het GRP-5 te laten bijdragen in de kosten voor aanleg, beheer en onderhoud van deze voorzieningen. Dit betekent dat, in aanvulling op de situatie in 2012, ook garageboxen en parkeerplaatsen worden betrokken in de rioolheffing. Elk perceel dat baat heeft bij de gemeentelijke rioleringszorg betaalt mee. De betreffende objecten worden

aangeslagen tegen een bepaald tarief. In de planperiode van het GRP-5 wordt uitgezocht hoe dit exact vorm krijgen, en welke aanpassingen aan de rioolverordening noodzakelijk zijn.

Daarnaast worden nu de kosten voor kolkenzuigen en straatvegen voor 50% toegerekend aan de rioolheffing. In de voorgaande planperiode werden deze kosten nog voor 100% aan de afvalstoffenheffing toegerekend.

4.3.3 **Kwaliteitsbeschrijving en kwaliteitsnormen**

De gemeente Uithoorn heeft de door haar gewenste kwaliteit en bijbehorende kwaliteitsnormen opgesteld. De gemeente geeft hiermee expliciet aan wat gedurende de looptijd van GRP-5 (2013 - 2017) van haar kan worden verwacht.

Afvloeiend hemelwater

Kwaliteitsbeschrijving		Kwaliteitsnorm
aansluitingen	Afvloeiend hemelwater dat de particulier niet op eigen terrein kan verwerken wordt ingezameld.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In bestaand stedelijk gebied wordt de particulier niet verplicht het hemelwater op eigen terrein te verwerken. ▪ Bij nieuwbouw en renovatie wordt waar mogelijk, en in samenspraak met de waterbeheerder, van de particulier geëist het hemelwater op eigen terrein te verwerken, in het geval het perceel direct grenst aan oppervlaktewater.
	Op de voorzieningen zitten geen (foutieve) aansluitingen die de inzameling (en verwerking) van overtollig hemelwater belemmeren.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Foutieve aansluitingen op de hemelwater riolering worden niet geaccepteerd; daar waar deze zijn geconstateerd, wordt gehandhaafd. ▪ Verharde oppervlakken met grote risico's op vervuiling lozen via het vuilwaterstelsel naar de RWZI of op het oppervlaktewater via een zuiverende voorziening. ▪ Nieuwe voorzieningen worden aangelegd conform de kleurstelling uit de Technische Richtlijnen van de gemeente Uithoorn. ▪ De onkruidbestrijding vindt plaats volgens de wettelijke voorschriften.
	Er wordt geprobeerd zoveel mogelijk schoon hemelwater te scheiden van het stedelijk afvalwater, voor zover dit doelmatig is.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bestaand gebied: afkoppelen van verhard oppervlak indien technisch uitvoerbaar, toelaatbaar voor het milieu en kosteneffectief. ▪ Nieuwbouw: het gescheiden aanbieden van afval- en hemelwater in woningen, bedrijven en overige gebouwen is verplicht. ▪ De gemeente stimuleert particulieren verhard oppervlak van het gemengde stelsel af te koppelen (duurzaam, doelmatig en correct) en, waar mogelijk en zinvol, regenwater (voor een deel) op eigen terrein te verwerken. ▪ Er wordt een (hemel)waterloket ingericht. Bij vragen verstrekt de gemeente informatie aan de particulier.
Technische staat objecten	De voorzieningen voor inzameling en verwerking van overtollig hemelwater verkeren in een goede technische staat.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De gemeente beoordeelt aan de hand van klachten en constatering van 'water op straat' de technische staat. ▪ Noodzakelijke maatregelen worden uiterlijk binnen 3 jaar uitgevoerd.
Bedrijfszekerheid	De bedrijfszekerheid van rioolgemalen is gewaarborgd. De kans op calamiteiten is hiermee beperkt.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De uitval van een individueel rioolgemaal is minder dan 5 keer per jaar. ▪ Storingen worden binnen een week na signalering verholpen.
Functioneren systeem	De bebouwing, wegen en openbare ruimte zijn zo ingericht dat het water bij regenbuien redelijk goed kan afvoeren naar de straatkolken en/of riolering. Hinderlijke plassen op straat komen beperkt voor. De afstroming dient gewaarborgd te zijn.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Incidenteel verstopte straatkolken zijn binnen een week verholpen. ▪ Straatkolken worden jaarlijks gereinigd. ▪ De inslagpeilen voor rioolgemalen moeten onder de binnenonderkant van het laagst inkomend riool liggen, tenzij dit de pomp meer dan 4x per uur doet pendelen. ▪ Persleidingen moeten in of zo dicht mogelijk bij ontvangende gemalen uitmonden. ▪ Alle putten zijn voorzien van een stroomprofiel. ▪ Bij klachten van burgers over afstroming wordt uiterlijk binnen twee werkdagen actie ondernomen.

	Bij normale regenval wordt het rioolwater afdoende opgevangen in de riolen (en eventuele bergingsvoorzieningen), zonder dat dit leidt tot hinder. Bij extreme situatie mogen 'water op straat' situaties ontstaan.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gemiddeld mag maximaal één keer per twee jaar 'water op straat' optreden (theoretisch, bui-08). ▪ Bij buitengewone omstandigheden vind waterberging plaats buiten de riolering op daarvoor ingerichte locaties zoals watergangen en groenvoorzieningen. De openbare ruimte is zodanig ingericht dat bij buitengewone omstandigheden (eens per 100 jaar) geen woningen onderlopen en doorgaande verkeersroutes niet worden geblokkeerd.
Nieuwe aanleg	De voorzieningen zijn in staat de hoeveelheid te verwerken.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het ontwerp en de aanleg van nieuwe voorzieningen vindt plaats volgens de Technische Richtlijnen van de gemeente Uithoorn.

4.4 Zorgplicht grondwater

Artikel 3.6 Waterwet:

De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

De gemeentelijke watertaken zijn verbreed met de grondwaterzorgplicht. De gemeente is hiermee aanspreekbaar voor grondwateroverlast maar niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de grondwaterstand. De zorgplicht geldt per 1 januari 2008 en werkt niet met terugwerkende kracht. In eerste instantie zijn vanuit de Waterwet particulieren zelf verantwoordelijk geworden voor de ontwatering van hun eigen perceel (zie hoofdstuk 2). Pas wanneer het grondwater in openbaar gebied leidt tot "structurele" problemen voor de "aan de grond gegeven bestemming" treedt de gemeentelijke zorgplicht in werking, voor zover dit niet tot de zorg van het waterschap en provincie behoort.

De gemeente legt zelf de kaders vast voor de begrippen "structureel nadelige gevolgen", "bestemming van de gronden" en "doelmatig", en geeft aan wat de burgers van de gemeenten mogen verwachten. Op de zandgronden van de Veluwe is de problematiek anders dan voor de zeeklei in Friesland. Ook de gemeente Uithoorn heeft specifieke kenmerken. Uit het Grondwaterbeheerplan 2010 volgt reeds: *"...het wonen in een gebied als Uithoorn betekent daardoor dat moet worden omgegaan met hoge grondwaterstanden..."*.

4.4.1 Sfeerbeelden

Sfeerbeelden grondwater		
dit wel!		
		
ontwatering in openbaar gebied wordt verbeterd als dit nodig is	Hoge klantgerichtheid	bewoners worden goed voorgelicht en kennen hun eigen rol
maar dit niet!		
		
natte plantsoenen	kuipruimte staat vol water	beschimmede muren in de woning
		
IFCO Funderingscontrole BV		
Te lage grondwaterstanden: paalrot		

4.4.2 Ambities en beleidskeuzes

In grote delen van Uithoorn bestaat de bodem uit klei en/of veen, waar water moeilijk doorheen kan stromen. Hierdoor is er snel sprake van een matige tot slechte ontwatering. Het wonen in een gebied als Uithoorn betekent dat daardoor moet worden omgegaan met relatief hoge grondwaterstanden. Ook grondwaterstanden met een ontwateringsdiepte van minder dan 50 cm moeten in Uithoorn worden geaccepteerd.

Grondwater is een natuurlijk verschijnsel dat we zoveel mogelijk op een natuurlijke manier willen laten functioneren. In het stedelijk gebied komen situaties voor waarbij de aan de grond gegeven bestemming en de aanwezigheid van grondwater elkaar hinderen. Het beleid is erop gericht om op doelmatige wijze bestaande hinder weg te nemen en bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen nieuwe hinder te voorkomen met als resultaat een duurzaam functionerend grondwatersysteem én een duurzaam gebruik.

Structurele grondwateroverlast

De gemeente Uithoorn stelt vast in hoeverre geringe ontwateringsdieptes leiden tot structurele grondwateroverlast. Vanwege de specifieke situatie van Uithoorn, zoals geschetst in het Integrale Grondwaterbeheerplan, wordt dit per omstandigheid beoordeeld. Het is dus altijd maatwerk. Hierbij hanteert de gemeente in principe de volgende overwegingen:

- Ervaren perceeleigenaren overlast in de vorm van grondwater in de kruipruimte, vochtige woonvertrekken op de begane grond en/of een drassige tuin?
- Wordt de leefbaarheid of de constructie van een gebouw, zoals een houten vloer, aantoonbaar door de geringe ontwateringsdiepte aangetast?
- Betreft de overlast meerdere woningen in een bouwblok?
- Voldoet het gebruik van het perceel aan de aan het gebied gegeven bestemming?
- Is de grondwaterstand voor een lange tijd beduidend hoger dan het oppervlaktewaterpeil, rekening houdende met een natuurlijke opbolling³ welke nodig is voor grondwater(af)stroming?
- Wat is de aanleghoogte en de huidige maaiveldhoogte van het gebied? Welke grondwaterstanden dienen op de betreffende locatie, van oorsprong, te worden getolereerd?
- Welke werkzaamheden hebben er de afgelopen jaren plaatsgevonden in de openbare buitenruimte?
- Welke maatregelen heeft de perceeleigenaar zelf getroffen op eigen perceel?
- Is er sprake van een extreme situatie, zoals extreme regenval?

Structurele grondwateronderlast

Naast een hoge grondwaterstand kan ook een lage grondwaterstand aanleiding zijn voor klachten. Door een lage grondwaterstand kunnen houten paalfunderingen aanrotten en kan er ook schade ontstaan aan bomen en planten. Ook voor het vaststellen van structurele grondwateronderlast geldt dat de gemeente dit vanwege de specifieke situatie in Uithoorn per omstandigheid beoordeelt. Ook dit is dus altijd maatwerk. Hiervoor gelden vergelijkbare overwegingen als voor het vaststellen van de grondwateroverlast.

Doelmatige maatregelen

In hoeverre de gemeente maatregelen in de openbare ruimte doelmatig acht, wordt ook per omstandigheid beoordeeld. Doordat de grondwatersituatie per wijk en zelfs per straat afwijkend kan zijn, kan er geen uniforme uitspraak worden gedaan ten aanzien van de te treffen maatregelen. Voor het bepalen van de doelmatigheid van grondwatermaatregelen hanteert de gemeente in principe de volgende overwegingen:

- Wat is de ernst van de grondwateroverlast? Wat is de omvang en de duur van de waterproblemen, het aantal klachten binnen een gebied en de mate van de ervaren overlast?
- Is het nodig een detailanalyse uit te voeren op wijk/straat/blokniveau?
- Wat zijn de kosten van mogelijke maatregelen?
- Welke (schadelijke) gevolgen heeft het toepassen van de maatregel, wat zijn de risico's? De aanleg van drainage kan bijvoorbeeld leiden tot ongewenste zettingen en zakkings.
- Dragen de inspanningen daadwerkelijk bij aan de realisatie van het beoogde doel en staan de kosten hiermee in verhouding?
- Wat is de meest haalbare oplossing voor het aanpakken van de problematiek?
- Welke werkzaamheden in de buitenruimte staan er in de komende jaren voor dit gebied in de planning, en kan het aanpakken van de grondwaterproblematiek hierin worden meegenomen? Denk hierbij aan rioolvervanging en/of wegconstructies. Aanleg van ontwateringsmiddelen gebeurt in principe pas op het moment dat er ook andere werkzaamheden worden uitgevoerd.
- Welke maatregelen kan de perceeleigenaar zelf treffen op eigen perceel?

Uit onderzoek blijkt dat de mogelijkheden voor (doelmatige) maatregelen om de grondwaterstand in het openbaar gebied te verlagen beperkt mogelijk zijn. In de meeste gevallen komt dit neer op de aanleg van drainage. De bodem in Uithoorn is echter veen- en kleihoudend. Verlaging van de

³ Het hoogteverschil tussen het peil in de ontwateringsmiddelen en de grondwaterstand daartussen in een afvoersituatie.

grondwaterstand heeft bij een dergelijke grondslag vaak zetting tot gevolg. Aanleg van drainage en de instelling van het drainagepeil dient om deze reden zorgvuldig te worden uitgevoerd. De situatie is per wijk en zelfs per straat afwijkend waardoor geen uniforme uitspraak gedaan kan worden ten aanzien van de doelmatigheid van te treffen maatregelen tegen grondwateroverlast.

Uit onderzoek blijkt dat de mogelijkheden voor het beperken van de huidige ervaren grondwateronderlast in het Oude Dorp (Centrum) zeer beperkt zijn. Voor dergelijke gebieden zijn op openbaar terrein geen doelmatige maatregelen mogelijk. In deze gebieden moet de grondwaterstand omhoog gebracht worden. Gelet op de geohydrologische situatie is dat alleen mogelijk door de aanleg van infiltratiesloten. Dit is technisch mogelijk maar niet doelmatig en is bovendien niet in te passen in de omgeving. Het infiltreren van afgekoppeld hemelwater is geen doelmatige oplossing.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Het bouwen van grote ondergrondse constructies (parkeergages, damwanden, e.d.) mag in de omgeving geen nadelige effecten hebben op de grondwaterstand en –stroming. Dit is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer, bijvoorbeeld een projectontwikkelaar of particulier. De gemeente neemt bij dergelijke trajecten een toetsende rol op zich, voorafgaand aan de vergunningverlening. Voorkómen is beter dan genezen. Bij de planuitwerking van grote ondergrondse constructies kan de gemeente daarom eisen dat door middel van een geohydrologisch onderzoek wordt aangetoond dat er geen sprake is van nadelige effecten van het ondergrondse bouwwerk op de grondwaterstand en –stroming in de omgeving en dat er geen nieuwe grondwaterproblemen ontstaan. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de uitvoeringsfase. Deze toetsing is gerelateerd aan de watertoets, waarin Waternet een adviserende rol heeft. Met deze insteek is de verantwoordelijkheid voor het voorkomen van grondwaterproblemen nadrukkelijk bij de initiatiefnemer neergelegd.

Voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en bouwplannen hanteert de gemeente als richtlijn dat, wanneer wordt gebouwd zonder kruipruimten, een grondwaterstand van 0,5 m beneden maaiveld niet vaker dan 1 keer per 2 jaar wordt overschreden en niet langer dan 5 dagen achtereen. In ons zettingsgevoelig gebied gaat de voorkeur uit naar kruipruimteloos bouwen. Wanneer bij inrichting van het gebied mét kruipruimten wordt gebouwd, geldt als richtlijn dat een grondwaterstand van 0,9 m beneden maaiveld⁴ niet vaker dan 1 keer per 2 jaar wordt overschreden en niet langer dan 5 dagen achtereen. Om de toename van kwel⁵ te voorkomen danwel te beperken, dienen bestaande slecht doorlatende lagen in de bodem intact te blijven.

Om aan bovenstaande richtlijnen te voldoen, heeft in eerste instantie een natuurlijke afwatering via de bodem en het oppervlaktewater de voorkeur (aanleg van open water en eventueel integraal ophogen). Wanneer dit onvoldoende mogelijk is en/of onvoldoende effectief is, is grondverbetering (verbeteren van waterdoorlatendheid) de eerstvolgende te overwegen optie en daarna een aanpassing van bouwwijze of gebruik. Pas in zeer uitzonderlijke situaties is de aanleg van robuuste ontwateringmiddelen met een minimaal beheer en onderhoud toegestaan (drainage). Bij het ontwerp en de aanleg van eventuele drainage geldt als uitgangspunt dat er vrij (onder vrij verval) kan worden geloosd op het oppervlaktewater; het drainagesysteem mag het grondwaterpeil niet onder het oppervlaktewaterpeil brengen. Het verlagen van het oppervlaktewaterpeil is over het algemeen niet wenselijk.

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt per project bekeken hoe en in welke mate kan worden voldaan aan deze richtlijnen; dit is altijd maatwerk.

Rol van de gemeente

De rol die de gemeente op zich neemt wordt helder gecommuniceerd. De bewoners en bedrijven moeten weten waar ze aan toe zijn. Perceeleigenaren worden gewezen op hun eigen

⁴ De vereiste grondwaterstand van 0,9 m beneden maaiveld bij kruipruimten is opgebouwd uit een vloerpeil van 0,1 m boven maaiveld, een 0,2 m dikke begane grondvloer, een 0,5 m hoge kruipruimte en 0,3 m voor capillaire opstijging.

⁵ Kwel is grondwater dat onder druk uit de grond komt. De druk komt voort uit hoogteverschillen in (grond)waterspiegels.

verantwoordelijkheid voor het beperken van grondwateroverlast en –onderlast op het eigen terrein. Meldingen van perceelegeigenaren worden afgehandeld met het verstrekken van informatie en eventueel aanvullend onderzoek, tenzij duidelijk is dat grond- of hemelwater geen enkele rol speelt (waterloket Uithoorn). De meeste meldingen kunnen op basis van bestaande kennis direct worden afgehandeld, voor complexere meldingen weten we welke informatie aanvullend nodig is en hoe deze te verkrijgen is. Indien nodig en doelmatig treft de gemeente (op termijn) maatregelen in de openbare ruimte. Om duidelijkheid te verschaffen over de juiste wijze van afhandeling van meldingen over grondwateroverlast en -onderlast, voor zowel de gemeentelijke organisatie als de bewoner, wordt gedurende de planperiode hiervoor een helder protocol opgesteld.

Monitoring

De gemeente monitort op een aantal plaatsen in Uithoorn de grondwaterstand via een grondwatermeetnet. In de planperiode van GRP-5 wordt de grondwatersituatie in Uithoorn, gekoppeld aan meldingen, metingen en potentiële overlastlocaties, verder in beeld gebracht. Op basis van deze opgedane kennis en ervaring zal aan het einde van de planperiode bovenstaande overwegingen en het protocol worden geëvalueerd, en bij voldoende aanleiding worden bijgesteld.

4.4.3 Kwaliteitsbeschrijving en kwaliteitsnormen

De gemeente Uithoorn heeft de door haar gewenste kwaliteit en bijbehorende kwaliteitsnormen opgesteld. De gemeente geeft hiermee expliciet aan wat gedurende de looptijd van GRP-5 (2013 - 2017) van haar kan worden verwacht.

Grondwater

Kwaliteitsbeschrijving		Kwaliteitsnorm
Aansluitingen	De gemeente heeft de regierol bij grondwateroverlast en -onderlast. Er is een (grond)waterloket, de rol van de gemeente is helder.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er wordt een (grondwater)loket ingericht. Bij vragen verstrekt de gemeente informatie aan de perceelegeenaar. ▪ Meldingen worden afgehandeld op basis van een helder protocol. ▪ Ontwateringsmiddelen worden niet aangesloten op riolen die naar de RWZI afvoeren.
Technische staat objecten	De gemeentelijke voorzieningen voor grondwaterregulering verkeren in een goede technische staat.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De toestand van de bestaande systemen is in beeld.
Bedrijfszekerheid	De bedrijfszekerheid van drainage gemalen is gewaarborgd. Kans op calamiteiten is hiermee beperkt.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De uitval van een individueel drainagegemaal is minder dan 5 keer per jaar.
Functioneren systeem	Er staat af en toe water in kruipruimtes onder bestaande woningen. De tuinen en plantsoenen zijn na een periode van regen een paar dagen drassig, maar blijven redelijk begaanbaar. Schade als gevolg van gemeentelijk ingrijpen in de grondwaterstanden komt niet voor.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het aantal, de soort en de locatie van ontwateringsmiddelen in openbaar terrein is bekend. ▪ De gemeente Uithoorn stelt vast wanneer er sprake is van structurele grondwateroverlast en welke maatregelen doelmatig zijn. Zij gebruikt hierbij de overwegingen uit § 4.4.2; dit is altijd maatwerk.

Nieuwe aanleg	Bij ruimtelijke ontwikkelingen worden grondwaterproblemen voorkomen.	<ul style="list-style-type: none">▪ Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt per project bekeken in welke mate kan worden voldaan aan de richtlijnen uit § 4.4.2; dit is altijd maatwerk.▪ De gemeente heeft een toetsende rol.▪ Het ontwerp en de aanleg van nieuwe voorzieningen vindt plaats volgens de Technische Richtlijnen van de gemeente Uithoorn.
	De voorzieningen zijn in staat de hoeveelheid te verwerken.	